

AREN

HELIKVND

Nr. 1

MAI

1923

EESTI MUUSIKA AJAKIRI

Eesti Klaveri vabrik

„ASTRON“ A.-S.

— TARTUS, Aia tän. 67. —

Kõnetraat 4-68.

Juhatus: TALLINN, Lai tän. 34.

Kõnetraat 10-24.

.....

Kõrgema väärtusega

PIANIINOD

GRAMMOFONID,

TSITERID

jne.

Klaverite
parandus.

R. M.

„Esto-Muusika“

TALLINN, Lai tän. 34.

Kõnetr. 10-24.

.....

NOODID ja nende
kirjastus.

TIIVKLAVERID, PIANIINOD,
MUUSIKARIISTAD

ja nende osad.

Ainuesitused Eestis:

C. BECHSTEIN, tiivklaverid ja piano.

STEINWAY & SONS, New-York, London, Hamburg,
tiivklaverid ja piano.

JUL. HEINR. ZIMMERMANN, Leipzig, muusikariistad.
Eesti Klaverivabrik „ASTRON“, Tartus, tiivklaverid
ja piano.

„HELKUND“ Eesti muusika ajakiri.

Toimetus ja talitus Tallinnas, Lai tän. 34, tel. 10-24. Esto-Muusika, Tallinn.

Sisu: 1) Juhtkirjad. 2) Teoreetiline, teadusline, filosoofiline, pedagoogiline osakond. 3) Ajaloolised, kriitilised artiklid. 4) Kroomika. Kontsertide ja teatrite ülewaated kodu ja väljamaalt. 5) Muusika tegelaste ainelist seisukorda käsitlevad artiklid, episoodid, naljad. 6) Noodilisa. Kaasanded.

Esialgul on kaastööd lubanud: J. Aawik, H. Eller, A. Eller-Berlin, A. Kapp, R. Kull, A. Kalmin-Riia, A. Krull, W. Krull-Berlin, M. Lüdüg, S. Lindpere, A. Lemba, Th. Lemba, Leemets, D. Origusaar, P. Ramul, J. Simm, W. Sewigh, R. Tassa-Paris, A. Wetbro, A. Läte, M. Hermann, M. Saar.

Wastutaw toimetaja ja väljaandja: Ed. Wisnapuu.

„Helikund“ ilmub iga kuu algul.

Tellimise hind: 1 aasta pääle Mrk. 500.— 1/2 aasta pääle Mrk. 265.— 1/4 aasta pääle Mrk. 140.— üksik number Mrk. 50.—

Kuulutuste hind: 1 lehek. 5.000 marka, 1/2 lehek. 2.600 marka, 1/4 lehek. 1.400 marka, 1/ lehek. 800 marka. Kaanekuulutused 25 protsenti kallimad.

Esto-Muusika kirjastus.

Rätsepmeister J. PUKSBERG

(Peterburist.)

ALATI SUUR VÄLJAVALIK
INGLISE ÜLIKONNA RIIETEST.

Tallinn, Pikk tän. 36. Tel. 11-79.

Портной Я. Я. ПУКСБЕРГЪ

(из Петрограда.)

ВСЕГДА БОЛЬШОЙ ВЫБОРЪ
АНГЛИЙСКОЙ МАТЕРИИ.

Ревель, Морская ул. 36. Телеф. 11-79.

O. KRUPP

NOODIKAUPLUS
ja ANTIQUARIAT

Dunkri tän. 4.

Eriala: Juhuliselt saada vene,
prantsuse ja teisi noote.

Walter Tegeler

Tallinnas

Paberi-, Kantselei-, Kooli-
ja Joonistuse materjaalid

Mänguasjade jaoskond
Lineerimise ja raamatukõitmise fööstus

Kõnetraat Nr. 20-50, 24-42, 26-95.

Kirjastus Aktsia-Selts „VARRAKU“ väljaannetest soovitame järgmisi:

NOODIKIRJANDUS:

- Mart Saar — Kümme koorilaulu, üheksa sega- ja üks nais- ehk meeskoorile á capella. Hind Mk. 50.—
Karl Lüttsch — Klaveri etüüdid. Noodid Hind Mk. 100.—
N. Rimski-Korsakoff — Praktiline harmoonia õperaamat. I osa. Tõlkinud J. Zeiger. Hind Mk. 50.—
N. Rimski-Korsakoff — Praktiline harmoonia õperaamat. II osa. Tõlk. J. Zeiger. Hind Mk. 50.—

ILUKIRJANDUS JA KUNST:

- A. Adson — Roosikrants. Luuletused. Hind Mk. 50.—
A. Adson — Vana laterna. Luuletuskogu II trükk. Hind Mk. 50.—
A. Adson — Henge palango. Luuletuskogu. II tr. Hind Mk. 50.—
P. Aren — Linollõiked. Kunstalbum. Hind Mk. 100.—
Eessaare Aadu — Võitlevad lohed. Hind Mk. 40.—
Johannes Barbarus — Kolmnurk. Luuletuskogu Hind Mk. 70.—
E. Enno — Kadunud kodu. Luuletuskogu. Hind Mk. 40.—
E. Enno — Valge õõ. Luuletuskogu. Hind Mk. 40.—
August Gaillit — Muinasmaa. Romaan. Hind Mk. 125.—
Hermann Jänes — Taevaminek. Novellid. Hind Mk. 100.—
Anna Haava — Meie päivist. Luuletused. Hind Mk. 40.—
Anna Haava — Tööde kogu. I anne. Luuletused. Hind Mk. 40.—
Aino Kallas — Võõras veri. Novellid. Soome keelest tõlkinud Friedebert Tuglas. Hind Mk. 100.—
Reinhold Kask — Valik Prantsuse novelle I. Hind Mk. 150.—
A. Kitzberg — Libahunt. Draama 5 vaat. Hind Mk. 55.—
A. Kitzberg — Tuulte pöörises. Draama 5 vaat. Hind Mk. 65.—
Lulu Kitzberg-Pappel — Sõja eel. Jant. Hind Mk. 35.—
Jaan Kärner — Kõigist tugevam. Novell. Hind Mk. 50.—
Jaan Kärner — Ajalaulud. Uus luuletuskogu. Hind Mk. 60.—
Jaan Lintrop — Surnute püha. Näidend. Hind Mk. 40.—

- Jaan Lintrop — Euroopa. Kommet 3 vaat. Hind Mk. 75.—
O. Luts — Inderlin, Reisivestid. Hind Mk. 40.—
O. Luts — Tootsi pulm. „Kevade“ ja „Suve“ järg. Hind Mk. 150.—
Mait Metsanurk — Jumalata. Novell. Hind Mk. 80.—
Miili Mailikas — Imbi. Novell. Hind Mk. 125.—
Miili Mailikas — Kirju rida. Novellid. Hind Mk. 100.—
Miili Mailikas — Vestid. I anne. Hind Mk. 100.—
Kaarlo Orava — Tiibuse Jaagu kojutulek. Jant 1 vaat. H. Mk. 35.—
Alma Ostra — Aino. Romaan. Hind Mk. 150.—
Karl Rumor — Siiruviiuriline. Jutud ja vestid. Hind Mk. 60.—
Johannes Semper — Pierrot. Luuletuskogu. Hind Mk. 50.—
Johannes Semper — Jäljed liival. Luuletuskogu. II tr. H. Mk. 50.—
Gustav Suits — Ohvisuits. Kogu armastuslaule. Hind Mk. 150.—
Gustav Suits — Tuulemaa. Luuletuskogu. II tr. Hind Mk. 125.—
Gustav Suits — Elu tuli. Luuletuskogu. III. trükk. Hind Mk. 100.—
Gustav Suits — Lapse sünd. Iluväljaanne Ado Vabbe joon. H. 150.—
A. H. Tammsaare — Pikad sammud. II. tr. Hind Mk. 100.—
A. H. Tammsaare — Juudit. Draama 3 vaat. Hind Mk. 100.—
A. H. Tammsaare — Põialpoiss. Novellide kogu. Hind Mk. 150.—
A. Tassa — Hõbelinik. Legendid. Hind Mk. 100.—
Marie Under — Eelõitseng. Luuletused. Hind Mk. 50.—
Marie Under — Sonetid. Hind Mk. 50.—
Marie Under — Verivalla. Luuletused II tr. Hind Mk. 60.—
Marie Under — Sinine puri. Luuletuskogu. III. tr. Hind Mk. 60.—
Sophia Vardi — Sirelid. Kolm kevade miniatüüri. Hind Mk. 100.—
Sophia Vardi — Appertseptsoon. Tsüklukest „Sirelid“. H. Mk. 40.—
Sophia Vardi — Kohtamised pargis. Grotesk 1 vaat. Tsüklukest „Sirelid“. Hind Mk. 30.—
Sophia Vardi — Täna oleme vabad. Kevade unistus kahes stseenis, Tsüklukest „Sirelid“. Hind Mk. 30.—
Henrik Visnapuu — Hõbedased kuljused. Luuletused. H. Mk. 100.—
G. d'Annunzio — Surnud linn. Tragöödia. Itaalia keelest tõlkinud V. Ridala-Grünthal. Hind Mk. 120.—

KIRJASTUS AKTSIA-SELTS „VARRAKU“

TALLINNAS, Suur Tatari tän. 1.

TARTUS, Rüütli tän. 24-26.

Kantselei tarbeained, Paberi-,
kirjutus- ja joonistusmaterjaalid

Philipp Schaefer

Tallinn, Harju tän. 21

— Kõnetr. 12-12 —

Soovitab :

Kirjutus-
Kõiksugu Arve- } **masinaid**
Efteütlus-

Tulekindlaid rahakappe

Paljundamis aparate

Büroomööblit

Schapirograafe

Schapirograaf linte

jne. jne.

Kõige kasulikum
riidekauba ostukoht on
Estoonia teatri majas
kauplus

Nr. 9.

.....

ALATI

KÕIGE VIIMASED

UUDISED.

1873 aastal asutatud.

Muusikatarvete kauplus EUGEN BRANDT

TALLINNAS, Pikk tänav nr. 29.

Kirjade aadr.: Postkast. nr. 91.

Soovitab kõige suuremast ja täielikumast
nootide ladust Eestis

n o o t e

Klaverile, koorile soolo, salon-orkestrile jne.
klassikerite ja moodsate meistrite töid.
Muusikaliteratuur, muusikafiistad,
klaverid, värsked viiuli keeled alati ladus.

Välitellimised täidetakse ruttu ja korralikult.

:: Ladus puuduv kirjandus muretsetakse. ::
Järelepärimistele saateraha juurde lisada.

Muusika ajakirja

„**HELIKUND**“

tellimine ja üksikute №№ müümine.

E. MIHAILOWSKAJA PLASTILISTE JA STIILILISTE TANTSUDE KOOL

— ÕPETUS KRUPPIDES —

(Rütmiline võimlemine ja loomulikud tantsud.)

Vene tän. 31. Naisõpetajate seminaar.

Esmaspäev, kesknädal, laupäev 8—9 õhtu.

E. П. МИХАЙЛОВСКАЯ ШКОЛА ПЛАСТИЧЕСКИХ И СТИЛЬНЫХ ТАНЦЕВ

ЗАНЯТИЕ В ГРУППАХ

(ритмическая и выразительная гимнастика.
Естественные танцы.)

Никольская 31. Семинария.

Понедельник, среда, суббота 8—9 веч.

Toimetuse poolt.

Et meie „Sireeni“ õnnetuma lõpu tõttu muusika ajakirjast ilma jääme, oli tarvilik selle asemel uus ajakiri ellu kutsuda, sest et praegusel silmapilgul muusika enam ilma oma häälekandjata läbi ajada ei või. Tingitud nimetatud vajadusest hakkab ilmuma uus muusika ajakiri „Helikund“ mille esimene number teele välja läheb. „Helikunna“ eeskavas on ettenähtud järgmise sisulised materjaalid:

1. Juhtkirjad.
2. Teoreetiline, teadusline, filosoofiline, pädagoogiline osakond.
3. Ajaloolised, kriitilised artiklid.
4. Kroonika. Kontsertide ja teatrite ülevaated kodu ja väljamaalt.
5. Muusikategelaste ainelist seisukorda käsitavad artiklid, episoodid, naljad.
6. Noodilisa. Kaasanded, et pakkuda

publikumile võimalikult igakülgset ülevaadet muusika alalt. „Helikunna“ vaimlisteks jõududeks on püütud koondada kõik meie oma muusikategelased nii kodu kui väljamaal ja ka väljamaa muusikerisi. Enama jao ettepanekute päale on juba nõusolekut avaldatud suusõnaliselt ja kirjalikult, ning ka materjaale saadud, nii et ajakirja sisuline külg täiesti kindlustatud on. Et ka aineiline külg ilmutumises takistus ei teeks on kaubamaja ja kirjastuse „Esto-Muusikaga“ kokku lepitud väljaandmise kulude katmises täies ulatuses. Sellega oleks siis „Helikunnale“ igakülgset kindel alus pandud, ning soovida jääb ainult, et ta publikumi poolt elavat poolehoidu ja vastukaja leiaks. Lõpuks olgu tähendatud, et „Sireeni“ tellijatele „Helikunna“ numbrid kätte saadetakse kuni tellimise tähtaja lõpuni, muid kohustusi „Helikunnal“ „Sireeni“ vastu ei ole.

Konservatoorium Eestis.

Iga rahvas suudab enese vastu lugupidamist äratada ja end rahvaste peres poliitiliselt maksma panna ainult siis, kui ta vaimlise kultuuri poolest kõrgemal astmel seisab. Nii näeme igal ajajärgul, et haridus füüsilise jõu üle on valitsenud, seda tarbejärele kasutades. Kõigi rahvaste kultuuriastme esimesse järku kuuluvad praktilised teadused, kuna abstraktsed teadused kõrgema, arenenuma astme nähtused on. Vanema kultuuriga rahvaste juures seisavad niihästi praktilised kui ka abstraktsed teadused kõrgemal järjel, misjuures kumbki neist teaduse aladest enam arenenud võib olla, rippudes ära rahva iseloomust ja kalduvustest. Lühemaealise kultuuri ajalooga rahvad aga, nagu viimastel revolutsiooni aegadel iseseisvusele pääsenud väikerahvad ei suuda oma teaduse ja kunsti poolest kaugeltki mitte suurte kultuurirahvastega võistelda, ning sellepärast peab nende tähelepanu ja püüd tugevasti juhitud olema võrdleva tasakaalu saavutamisele kultuuri tasapinnas.

Kui võtame iseseisvusele jõudnud rahvaste hulgast Eesti, siis näeme, et siin majanduslised huvid hoogsalt pinda otsivad. Ka üldise hariduse nõue on tähtsal kohal peetud; seda on

võetud kui hädatarvilist küsimust, mis seletusi vajamata selge on. Kuid kunst! — See on riiklises elus jäänud esialgsetest eelarvetest välja. Kunst on asetet luksustarvete hulka, milleta esialgu ka läbi saab ja mis kellegi päevamure pole.

Sarnane vaade võib aga olla omane nendele, kes rahvuspoliitikas igal tegevusalal otsekoheseid praktilisi ja nähtavaid tagajärgi otsivad. Kunst ei too aga riigile midagi olulist sisse ja sellepärast pole nende arvates ka tähtis selle toetamine.

Siin peame aga kohe meelde tuletama, et väärilik kunsti hindamine ja selle tasapinna võrdlevalt kõrgel hoidmine need kunstide rahvad teistest pääjagu kõrgemale on tõstnud.

Nõnda peaksime meilegi muu hariduse kõrval kunstile aukoha andma ja selle arendamist iseäralise tähelepanuga toetama. Eemal seistes muudest kunstialadest jätan need puudutamata ning piiran oma kirjastust vaid muusikaga.

Et muusika edenemisele soodsat pinda luua, selleks peab meil olema vastav õpeasutus, kus huvilistele ja andelistele isikutele sellekohase hariduse anda võiks. Meie riiklises kujunemise ajajärgul jäi muusika valitsuse silmis suurema tähelepanuta, mispärast tahes ehk taht-

Peet Areni joonistus.

Mihkel Lütig.

Tuntud helilooja, esimene Tallinna kõrgema muusikakooli direktor ja oreliõpetaja.

mata muusika seltskond asja omal jõul elustama pidi. Sellel seltskondlisel ettevõttel olid aga omad pahed, mida ehk alles hiljem märgati. Ringid ja organisatsioonid tekkisid ühel ajal mitmel pool, aineiline ja vaimline jõud killusteti ning muusika vaimuelu juhtivusele pretendeerivat keskkoha polnud kuskil. Nii tekkisid korraga kolm kõrgemat muusikakooli (üks Tallinnas ja kaks! Tartus), kes töötasid äärmise jõupingutusega ja hääde jõudude kõrval tuli leppida ka väga nõrkadega. Kõige elujulisema ilme omandas nende hulgast Tallinna kõrgem muusikakool, sest siin puudusid algamise jõuetuses aetud konkurentsi intriigid, ning teiselt poolt oli päälinna majandusline ja kunstikandev positsioon kindlam. Ka siingi olid omad hädad: Muusikakooli asutamisele tõtati „Estoonia“ — kui tähtsama Eesti seltsi kaudu. Otsustati aga hiljem ellu kutsuda „Eesti Helikunsti Selts“, kes asja enese kätte võtma ja kooli lõpulikult s. t. konservatooriumiks kujundama pidi. Nimetatud selts asutetigi ning loeti juriidiliselt muusikakooli peremeheks, kuid faktilist kooli

üleandmist „Estoonia seltsi“ poolt ei järgnenud ning tema poolt määratud kuratoorium, kes aga aastate kestes tõepoolest midagi ei teinud, pidas end ikka muusikakooli peremeheks ja tooniandjaks. Ka uuesti asutatud „Eesti Helikunsti selts“ oli olemas ainult nime järele. Nii siis osutus muusikakoolil kaks peremeest, kuid tegelikult juhtisid aga kooli ainult juhatuses olevad isikud, ning alles läinud sügisel, kui Haridusministeerium revisjoni korraldas, kukkus kuratoorium unest palavikku. Üni oli kestnud kaua: ei olnud kuratooriumile eneselegi selge enam miski; tarvis oli jõuda otsusele enese volituste kohustuste ja vahekordade suhtes. Kohustused olid unustet, volitused ja juriidilise isiku õigused puudulikud: siin pidi keegi muu kontsentratsiooni läbi viima, et liikvel olev muusikakooli ühendamine draama-osakonnaga ja nende mõlemate riigistamise kava Haridusministeeriumile lõpulikult kujul esitada ja muud vahekorrad jalule säada.

Nendel tarvetel registreeritigi nädalate eest Tallinna-Haapsalu Rahukogu juures „Konservatooriumi Selts“, kes kohe ettenäht sihis töötama hakkas, saates „Estoonia Seltsile“ ja „Eesti Helikunsti Seltsile“ palved muusikakooli üleandmiseks. „Eesti Helikunsti Selts“ vastas küsimuse otsekohe jaatavalt, kuna aga „Estoonia Selts“ mõnesuguste iseenesest mitte midagi ütlevate paranduste, täienduste ja enesele õiguste väljakauplemisega „Konservatooriumi Seltsi“ põhikirja muutmisele sundis ning asja jällegi seisma pani. Et pikale venivat seisakut ära hoida, otsustati „Estoonia Seltsi“ nõudmised muidugi täita, mille järele ka kooli lõpulikku üleandmist „Estoonia Seltsi“ poolt loota võib.

Sellelega oleks siis kõik juured ühte punkti koondatud, nii et võiks algada lõpulik töö Eesti konservatooriumi suhtes. Et meil riikline konservatoorium peab olema, nagu seda kõik teised üldhariduslised koolid on ja nagu see üldiseks nähtuseks igas riigis, peaks kord juba selge olema, kuid teine küsimus, mis näib lahk-arvamisi tekitavat, on konservatooriumi asukoht. Muidugi — kas Tallinna või Tartu? Kes asja erapooletult s. o. otstarbekohasuse seisukohalt võtab, see ütleb Tallinna, sest olgugi Tartu ülikooli- ja koolilinn, ei suuda ta muusika õppijatele seda vajalist pakkuda, mis Tallinna. Teiseks on õpejõudude kogumine Tartusse palju raskem ja peaaegu võimata.

Nii siis Tallinna, kuna Tartu filiaaliga leppida võiks. Praegust on Tallinna kõrgemal muusikakoolil krunt ja osa tulevases konservatooriumi hoonestki üleval. Siit tuleb edasi minna ja rutem lõpetada, et terve asutus kord juba ühise katukse alla saaks. Käesoleval silmapilgul on Tallinna muusikakoolil 35 õpe-

jõudu ja üle 500 õpilase, draama osakond katsetakse ühendada juba sügiseks. Kuidas oleks aga sügisel, kui juba nüüd osa klasse mujal ulualust otsima peavad. Ei aita muu, kui peab kindlaste hoone ehituse lõpule viimine käsile võtma. Kust saada aga selleks raha? Et praegusele tiivale üks kord veel päälle ehitada ja muu osa katukse allagi panna, selleks kulub ära 15—20 miljoni marka ja seda tuleks nõutada riiklistest summadest. Tuleks kõige kiiremas korras pöörata palvega Vabariigi valitsuse poole, et vastav summa laenu näol kultuurkapitalist välja saada. Nüüd, kus meil juba kuu aja pärast suurem rahva päälinna kogumine ees seisab, ja mitte üksi kodumaalt, vaid igast haritud ilmakaarest, peaks asi kaksikord kiiresti läbiviidama, et selleks ajaks kas või tellingiteni oleks jõutud. Ma usun, iga laulupeost osavõtja on väljas muusikalistel huvidel, ja üks konservatoorium tohiks muusikaliselt sedavõrd tähtis olla, et seda vaadata. Näidakem siis, et meil tähtis ja tõsine asi teoks on. Tellingid üles!

Eduard Visnapuu.

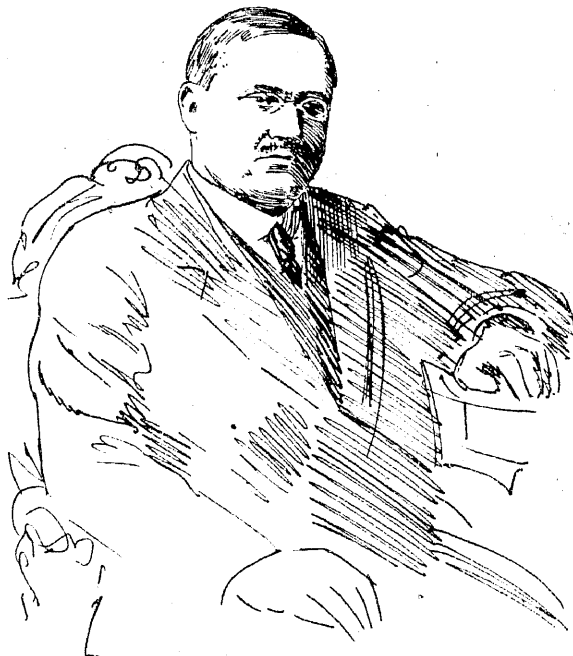
Rahvusmuusikast.

On teada, et rahva kultuur terve rea tegurite mõju all sünnib. Nendeks teguriteks on: abstraktne teadus, praktiline teadus või tehnika, usk ja kunst—eriliselt muusika. Ühtlasi seisavad kõik need kultuurtegurid lähedas ühenduses.

Võtame näituseks vana Greekamaa, kus teadused—nagu psühholoogia ja filosoofia—õitsetid, siis näeme, et kõige enam vanade greeklaste tähelepanu muusika seesmise külje päälle juhitud ning nende muusika teiste rahvastega võrreldes kõige sisukam oli. Kahjuks pole see muusikaandeline rahvas meile mingisugusid muusikalisi tooteid pärandanud, päälle mõne üksiku fragmendi, nii et meie nende juures seda ala ainult teoreetiliste, ajalooliste ja filosoofiliste kirjelduste järele arvustada võime. Nende andmete varal ongi terve rida modern komponiste vanas greeka maitstes hulga helitöid kirjutanud.

Praegust madalal kultuuriastmel seisvas Indias on abstraktsed teadused alati õitsetunud, ning ühtlasi teame ka, et india muusika oma sisu poolest väga huvitav on. Hindulaste rahvalaulud on sümmeetriliselt ehitatud, kergelt riimitud, harmoniseerimiseks vastutulelikud, ja mis peaaegu—nad avaldavad muusikalist mõtet, mil oma esteetiline huvi ei puudu.

Lääne-Euroopa nüüdisaja rahvaste keskelt seisavad abstraktsed teadused iseäranis kõrgel Saksamaal, ning ühtlasi teame ka, et Saksa

Peet Aren'i joonistus

Prof. Jaan Tamm.

Praegune Tallinna kõrgema muusikakooli direktor ja metsasarve õpetaja.

muusika oma sisu ja mõtte poolest väga rikas on. Mitte juhuslikult pole Saksamaal sündinud klassiline muusika ja kaks suuremat mõtlejat komponisti—need on Beethoven ja Wagner. Ka Venemaal on abstraktsed teadused eriliselt tähelepanu leidnud, ja säälgi on oma Beethoven—Tschaikovski ning oma komponist—mõtte-teadlane—Skriaabin.

Vastandliseks võrdluseks eelmainitule teame, et vanal ajal kõige praktilisem rahvas spartalased olid, kuid ühtlasi teame ka, et sparta muusikas sisuline vaesus valitses; sellel oli praktiline iseloom ja seda kasutati ainult iga-suguste tseremooniade täitmisel.

Praeguste rahvaste hulgas õitseb praktiline teadus iseäranis Inglismaal ja Ameerikas, ning siingi näeme, et nende muusika (iseäranis ameeriklaste) sisu poolest mitte väga rikas ei ole. Nende muusikal on praktiline iseloom, seda võetakse ajaviite asjana, mis puhkuse tundidel mõnu pakub.

Minnes järgmise kultuuri teguri—usu—juurde, näeme, et ühegi rahva ajaloos usk niisugust määratud osa pole etendanud, kui hebrealaste juures. Vana hebreala rahva muusika alguseks oli Jumal. Nende muusika esimene ülesanne seisis Jumala teenimises, kiitmisel ja palumises. Vana hebreala rahva muusika polnud

mitte kunst vaid jumalateenistus; selle eesmärk ei seisnud mitte esteetikas vaid usus, mistõttu ka nende muusika suurejoonelist, pühalikku ilmet kandis. Isegi ilmalikud laulud tuletasid vaimulikke salme ja hümne meelde.

Nüüdisaja hebreu muusika on suured muutused üle elanud. Seda asjaolu tuleb selle muusikaandelise rahva poliitilise õnnetuse arvele kirjutada. Elades saatuse tahtmisel kogu ilma laiali pillatuna sattus nende muusika rahvaste mõju alla, kelle keskel nad elavad. Nii näituseks on Palestiinas hebreu muusika araablaste mõju all, Saksamaal, Hispaanias ja Ameerikas tundub kohaomane mõju. Vaatamata kõige pääle leidub siiski veel tüübilise rahvusmuusika jälgi.

Tähtsat osa on muusika etendanud kõigi ristirahvaste juures täiesti rippumata ühe või teise kiriku õpetusest. Nii rooma-katoliku kui evang.-Lutheruse ja greeka-apostlik kirik pöörasid oma tähelepanu muusika pääle ning kujundasid igaüks omapärase muusika.

Nagu näeme, seisab muusika teiste kultuuri teguritega ligidases ühenduses ja kujuneb selle järele, missugune tegur ühe või teise rahva juures ülekaalu võtab. Et rahvusmuusikat ajajärkudes mõista, peame nende rahvaste kultuuri ajajärke tundma.

Meie teame, et muusika tõlgitseb seesmisi üleelamisi. Inimkonna arenemise ajajärgude kestusel on muusika alati nii üksiku isiku kui terve rahva üleelamiste tõlgitsejaks olnud, erinesid vaid abinõud, mille kaudu neid elamusi väljendati.

Ürgaja inimene, kelle vaimuelu alles liig vaene oli, ei osanud laulda ega mitmesugustel pillidel mängida, sellepärast avaldas ta instinktiivselt oma rõõmu ja muret mitmesuguste hüüete ja ohkamistega sääljuures neid häälitsusi hüpete ja kehaliigutustega saates.

Hilisemal ajajärgul, kus vaimline elu rohkem väljaarenenud oli, hakkas inimene oma elamusi ja meeolusid lihtsate viiside abil tõlgitsema. Viise saadeti rütmiliste löökidega mõnesugusel kõlaval instrumendil (nagu trumm, metallist ja kivist plaadid jne). Sellel ajajärgul areniski rahvalaul, mis on rahvusliku geeniusse kollektiivse loomingu resultaat. Mainitud kollektiivse loomingu produkt sünnib järgmiselt. Iga rahva peres leidub enam-vähem poeetilist ja muusikalist andekust. Et ühe rahvuse iga üksiku liikme elamused ja meeolud terve rahva arusaamisele vastavad, siis võtab rahvas need instinktiivselt, kopeerimata enese omanduseks vastu, muudab neid enesemärkamata maitse ja tarviduse järele, ning nii tekib üksiku isiku loodud viisist ja laulust kollektiivse rahvusliku loomingu produkt.

Edasi muutub inimese vaimuelu arenemise ja rikastumisega ka muusikaline loomingu: ini-

mene ei rahuldu enam ainult viisiga, vaid ta loob mitmehäälise muusika, hakkab viise väljatöötades tarvitama harmooniat ja kontrapunkti.

Kõrgemal vaimuelu arenemisastmel, kuhu meiega end arvama peame, ei vaja inimene enam helide sisu seletamiseks teksti, vaid helid ise kõnelevad enese eest ja teevad seda paremini, kui ehk sõnad teha suudaks.

Nagu nägime, väljendas inimese muusika abil omi tundeid igal arenemise ajajärgul. Tähelepanav sääli juures on just see asjaolu, et vaimuelu peenenemisega ühtlasi ka muusika komplitseeritumaks muutus. Nagu eespool tähendatud, on muusika sisuks nii üksikute isikute kui kogu rahva elamused ja meeolud, s. t. et muusika nende vaimuelu peegeldab. Et rahvaste juures mingisuguse ajajärgu vaimuelu mõista, peame selle ajajärgu muusikaga tutvunema ja sääli nende üleelatud rõõmu ning muret lugema.

(Järgneb)

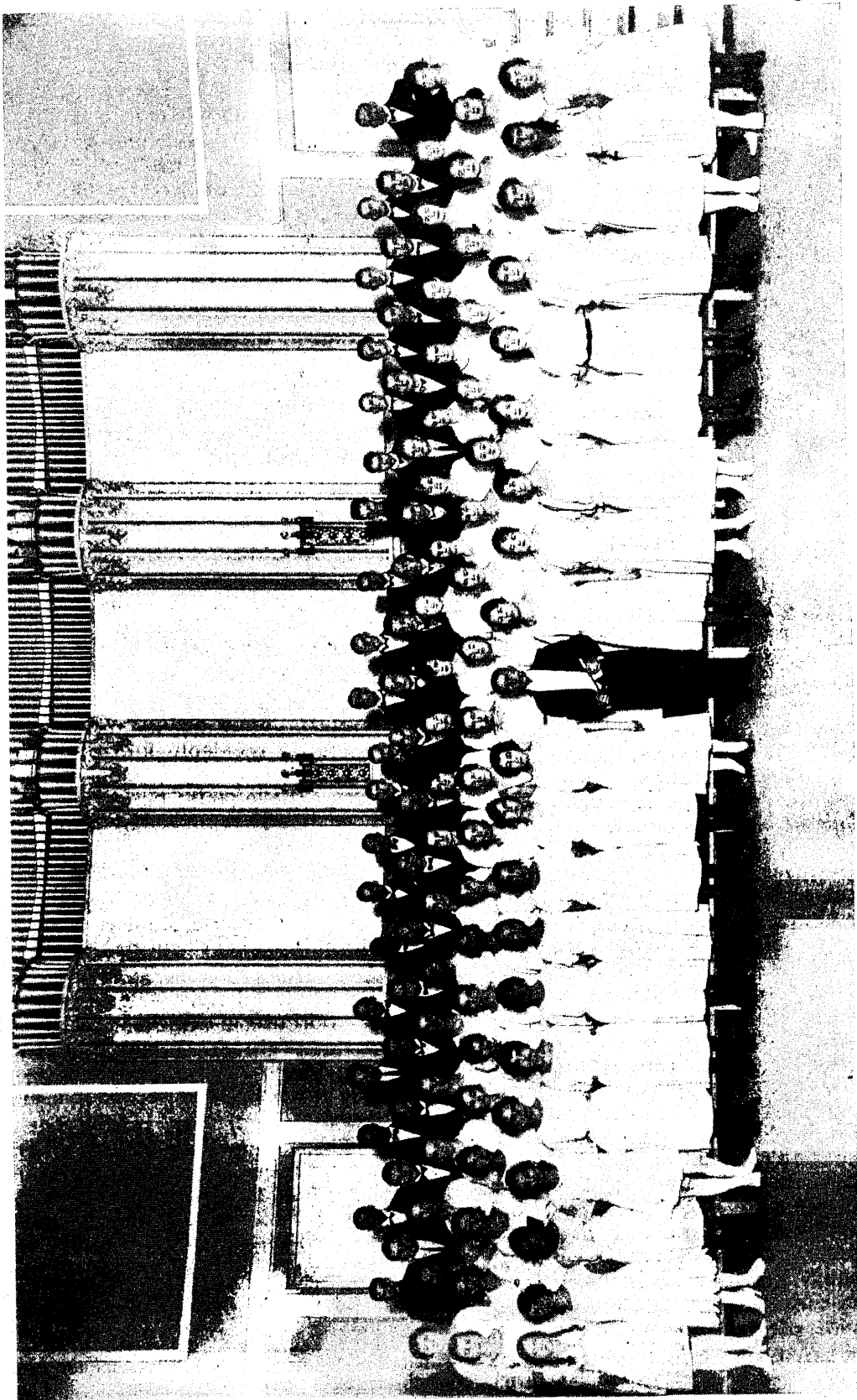
P. Ramul.

Muusika kujutava kunstina.

Eeterliseim, õhuliseim ja sümboolirikkaim kõigest kunstest on muusika, ning see on tema tugevus ja nõrkus ühekorraga. Tugevus, sest miski ei ole ilusam, rikkam, suursugusem kui sümbool, nõrkus, sest miski ei ole nii raskelt tabatav, mõistetav ja seeditav kui sümbool. Sümbool on inimhinge üks kõrgeimaist ja sügavimaist saavutusist, teda mõista nõuab põhjalikku esteetilist-intellektuaalset väljaarenemist.

Kuna kõik teised kunstid põhjenevad real- elul ning sellest väljavõrsunud, *) kuna maalikunst juba omlt olemuselt kujutav kunst on, kuna kirjandus meie mõistusele küllalt selget keelt kõneleb, kujutes elu ja loodust — on muusika realiteedist, kui niisugusest, sootuks väljas. Muusika arenemisajalugu võib läbielada mitmesugused voolud, ent ei või oletada mingisugust realistlist või, seda enam, naturalistlist muusikat ning raske on uskuda, et „Charpentier omas muusikalises romaanis „Louise's“ kujutab (minu sõrendus) kehva kodaniku perekonna elu.“ (Sireen nr. 2). „Lallood kunstid aga“ on kõige pealt just realistlised. Esimene maal oli joon, tõmmat ümber inimese varju, esimene raidkunstnik kujutas mingisugust nähtavat ja käega katsutatavat asja, samuti tegutses esimene kirjandus mingisu-

*) Erand oleks vaid arhitektuur, mis ka ainult sümboolile ja vormilule rajaneb ja sellega muusikale sugulust osutab. Selles mõttes peame võtma esteetike- ride tuntud võrdlust: „muusika on arhitektuur kõrvale, arhitektuur — muusika silmale“, ehk: „arhitektuur on tardund muusika, muusika — elustund arhitektuur.“

Lauluselts „ILO“ segakoor.

Kannab laulupeo ajal ette Mozarti requiemi.

guse konkreeidi asja või sündmusega. Värv, savi ja sõna olid abinõuks, et edasi anda, kujuta, väljenda, pildista, järelaimata mingisugust reaalselt olemasolevat asja. Heli ent ei suuda midagi kujuta, sellepärast oleks absurd oletus, et kunagi tõuseks geniaalne komponist, kes kujutaks nii loomutruult, detaililt elu ja käsitaks ühiskondlikke probleeme, kui, näituseks, Zola. Näidake mahajäänuimale metslasele Diocondat või Venust — ta ütleb, mis näeb; ent viige sama metslane kontsertsaali, laske teda kuulata lihtsamat muusikat ja pärige, mis kujutavad kuulnud helid: ta jääks nõutult seisma ja ei suudaks vastata.

Muide, peame mõndama, et muusika siiski „kujuta“ võib. Nimelt neid looduse, realilma avaldusi, mida meie kõrvaga vastu võtame, nagu: merekohinat, metsasahinat, lindelaulu, tuule hulumist, vingumist, igasuguseid põrinaid ja mürinaid. (Bethoven „kujutab“ omas pastoraal sinfoonias muu seas äikese vihma). Isegi enam: peame tunnustama, et sellel alal teised kunstid muusikaga võistelda ei saa.

Rääkimata maalkunstist (mingisugune värve kombinatsioon ei suuda edasi anda lihtsaimat vankri mürinat) ei saavuta seda isegi kõikvõimne kirjandus: kirjanik võib kasuta siin küll igasuguseid tabavaid (mõnikord ebatavavaid!) võrdlusi, ent suure trummi tremolo „kujutab“ müristamist parema eduga kui geniaalne võrdlus või metaafer.

On loogiline, et maalkunstnik värvide kaudu linnulaulu kujuta ei suuda, on loogiline, et komponist helidega taevasina edasi anda ei saa, on loogiline, et looduse helivalda suurimal määral kopeeri võib helikunst.

Kuid, ühelt poolt, kuulmisilm on palju väiksem nägemisilmast*) ja, teiseks, ei saavuta muusika sellel väiksel alal täielist naturalismi: mingisugune instrument ega instrumentide kombinatsioon (orkester) ei suuda loomutruult kujuta, kopeeri tuulehulumist ehk linnulaulu, kuna kujutavad kunstid nägemisilma objektist pea täpselise koopia anda võivad. Võib öelda, et „kujutamine“ muusikale ülejõu on ja, mis peasi, see tema ülesanne ei ole. (Verdi „Rigoletto“ muusikalist väärtust ei tõsta põrmugi võrdlemisi õnnestand eksperiment tuulehulumise edasiandmises kahe väikse terti pärikäigu abil. Sarnased eksperimentid on kõlbulised vaid efektidena, ent õige odavate ja banaalide efektidena).

Mis on siis muusika mõte? Kas ei olegi tal mõtet ja ta on vaid kodanluse ülearune lõbutsemine; mõttetu trillerdamine? Ja virtuoos, omal instrumendil äravõitev ennekuulmatud passashid väärrib akrobaadile, kes turnpuul kae-

lamurdvate piruettega ja surmasõlmedega üllatab? Milleks orkestris crescendo, akkordide võitlus, üksteisest läbipõimimine ja dirigendi vehklemine — kas vaid selleks, et lõpuks mingisugune dissonants laheneks?

Nii küsib publik, vähemalt tema rõhuv enamik, kuna ta harjund kunstilt nõudma tõelikkust, realiteeti, kujutamist. Sest iga üksiku indiviidi, kui ka kihi, rahva esteetiline arenemine algab realismiga: teda huvitab vaid „tõesti sündinud hale ja armas lugu“ ja mis üle selle, see on talle vastuvõtmatu, arusaamatu, ülearune, „futuristiline.“

Muidugi ei ole asi nii, muidugi ei ole muusika mõttetu akkordide sobitus ja igasuguste efektide konglomeraat: muusika räägib meile palju, ent mitte sõnadega meie mõistusele, vaid tulikeelil kõneleb ta sümbolidega meie fantaasiale, meie tundeilmale. Minööor sümboliseerib kurbust, mashöör rõõmu; dissonants valu, konsonants rahu; adagio väsimust, allegro jõudu; crescendo hingelist tõusu, decrescendo mõõna ja loobumust. Kasutes ja kombineerides helitõuge, dünamilikkust, tempot tuhandes variandis ja nüansis, sümboliseerib muusika inimhinge salajamaid värinaid ja viib kuulaja enesega kaasa, suggereerib temasse meeoleolu: kuuldes sõjakat marssi omavad väsind sõdurid uue jõu ja elevuse, Taaveti kandlemäng ajab kuningas Saulist „kurja vaimu“ välja.

Muusika on meeoleolu kunst suurimal määral, sest sümbol nõuab meeoleolu, läbielamist, süvenemist. (Sellepärast on nii vähe häid heliloojaid ja hääd muusikate). Muusikat võib luua vaid ekstaas, surnud noodid elavad vaid siis, kui nad kirjutet on mitte tindiga vaid südame verrega. Nii valdab meid:

Chopini leinamarss, milles nagu matuskella helistakse, millest surma hirvitav pääluu vahib.

Griegi „Solveigi laul“ — igavese armastuse, naiivsuse, hõrnuse ja andeksandmise sümbol. Tschaikovski „Fatum'i“ tume ja korduv põhi fraas suggereerib õudust, koledust — see on meelheitja inimese viimane agoonia ähvardava saatuse ees.

Sibeliuse, „Finlandia's“ mühab vihane meri, paiskuvad raudsele kaljule vahutavad lained, ja, nagu raudkaljult laine võidetuna tagasi langeb, nii murduvad Soomele vaenulised jõud Soome rahvuse ees. *)

Võiks tuua veel terve rida sellekohaseid näitusi, ent ju tood näitustest, arvan, võib jär-

*) Sündimisest saadik kurt on väljaarenenum, kui sündimisest saadik pime (eksperimentaalne psühholoogia).

*) Omal ajal olla — räägitakse — vene valitsus „Finlandia“ ettekande Soomes ärakeelanud, nähes temas, vististi, liig julget Soome rahvuslikkuse avaldust. Huvitav!

jelda, et muusika „kujuta“ võib, et temal sisu ja mõte on.

Teiselt poolt, on huvitav siin see asjaolu, et muusika sümbolised kujud kunagi kategoorilised, objektiivsed, kõigile n. ü. sunduslikud ei ole. Heli kombinatsioonide all võib leida mõtet, sümboli, mida tundis ja mõistis autor, ent võib ka teisi leida. Siin on kuulaja fantaasiale vaba voli ant, kuulaja muutub kuulates ise loojaks.

Ju mainit „Finlandia“ võib, nagu tõestab päälkiri, kujutada Soomet ja Soome loodust, ent teose päälkirja ignoreerides võib teost mõista, kuis keegi soovib:

Kui laastavat, ürgjõulist revolutsiooni, karmi väejuhtide ja süngete guiljotiiniga, massi toore jõu ja metsikusega.

Kui Ilmutamisraamatu Issanda viimast koptupäeva: armuta ja õiglane Jehoova tuleb kohut mõistma elavate ja surnute pääle.

Kui Zaratustra jutlust, mis raudse vasarana kõik väärtused purustab, ümberhindab, sõna kui tulimõõgaga salvab, kaasa kisub, erutab, sajatab, palub ja ähvardab.

Muusikaliste sümbolide, nagu selgus, ebasunduslikkus on muusika kujutamise võime eita-jaile nende teooria tõendamises tusedaks argumentiks olnud: kui muusika kujud midagi kindlat ei kujuta, siis ei või muusika kujutusvõimest üldse mingit juttu olla ja muusika põhjendub ainuüksi vormiilule ja meeleolule. Omalt poolt toovad jälle vastasrinna poolehoidjad iga-suguseid tõendusmuusika kujutusvõime poolt.

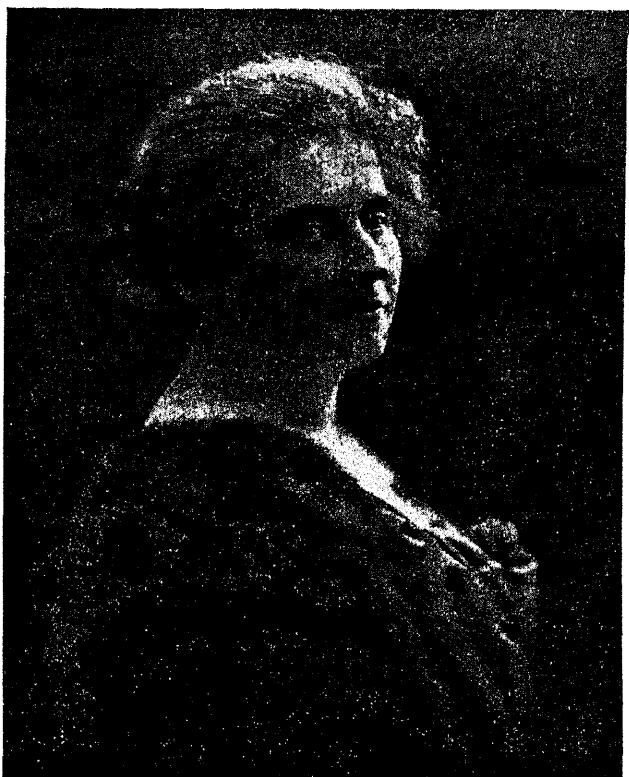
Peame mõlemi voolu poolehoidjaile osalise õiguse andma, sest tõepoolest on, ühelt poolt, muusika kujutav kunst, ent, teiselt poolt, vaid piirat mõistes. Muusika kujutusvõime mõistet peame väljendama paradoksiga: muusika on kujutav kunst, ent ei ole seda ometi. Ta ei ole kujutav kunst selle sõna otsekohesest, täsmalises ja harilikus mõttes ja on seda siiski, sest temas sisaldub mingisugune meeleolu, tagamõte, peitepilt, s ü m b o o l.

Emar Eme.

Kops kui õhu reservuaar hingamise juures.

Laulmise juures on üheks tähtsamaks teguriks hingamine. Asjaolu, et meie häälepaalat mitte iseenesest ei helise, vaid et heliks saab häälepaaltest läbitõttav õhuvihk, sunnib meid küllalt tähelepanelikult hingamise protsessi tähtsust hindama.

Meie teame, et helil on neli pääomadust: kõrgus, vältus, valjus ja täambr (värv). Esimene

Pr. Lüdigi — Sinkel.

Tuntud sopraanilaulja ja Tallinna kõrgema muusikakooli lauluõpetaja.

neist omadustest ripub häälepaalte vormist — pingutustest ära. Teine (vältus) — täielikult ja osalt ka kolmas (jõud) ripuvad aga õhu hul-gast, mida meie oleme suutnud oma kopsu-desse koguda. Kes vähegi laulnud, see teab, kui täbarasse seisukorda laulja sattuda võib, kui tal kopsudes õhk otsa lõpeb. Lause katke-nemine mitte õigel ajal, kantileeni rebenemine, dünaamika ebakõla ja vale ekspressioon on selle nähtuse otsekohesed tagajärjed. Lühidalt, iga laulja suurimateks ülesanneteks oleks: võimalikult palju õhku kopsu tõmmata, seda ratsio-naalselt, käsikäes teadusega ja füsioloogia nõuetega kopsu ära mahutada ning elastiliselt häälepaalte pääle juhtida.

Esimene neist momentidest on võrdlemisi kõige lihtsam: hinga läbi nina (vaata „Sireen“ nr. 4). Kuidas aga õhk kopsudesse ära mahu-tada tuleb, see on juba suur ja raske küsimus, milles just kõige rohkem patustatakse ja missu-gused patud patustajaid laulu ajal ka kõige rohkem nuhtlevad. Meie ei hakka siinkohal seda küsimust esteetika seisukohalt (on nii-sugused õpetajad olemas!) harutama, sest iga terve mõistusega ja haritud inimene tunneb

isegi, et hingamise tehnikal ja esteetikal loogilised sidemed puuduvad. Ka ei raja meie oma otsusi ühe ehk teise laulukooli ehk laulu õpetaja nõuannete või vaadete peale, missugused nõuanded ja vaated pahatihti teaduse andmetega diametraalselt lahku lähevad. Oma otsuste põhjaks võtame teaduse, mille nimeks on füseoloogia.

Duval, omas „Füseoloogia põhijoontes“ räägib hingamisest järgmist: „Rahulik hingamine jaguneb kolme tüüpi kõhu — laste juures, alumise rinna- (küljekontide) — meeste juures ja ülemise rinna — hingamine naiste juures. Niisugust jaotust ei või absoluutselt täpikäseks lugeda, sest sel ajal, kui diafraagma üksinda tegutseb, tõstab ta ka paratamata alumisi külje-konte üles ja ülemise rinna tüübilit hingamist tarvitades peavad ka alumised küljekontid ülesse kerkima. Sügava hingamise juures tarvitatakse aga kõik sissehingamise jõud ära ja järjekult, peab rinnakast niisugusel juhusel ülesse kerkima, sest selle ülemise ääre külge kinnitud lihaksed tõmbuvad kokku“.

Landois oma „Füseoloogia õperaamatus“ räägib: „Diafraagma mängib kahtlemata suuremat osa rinna laiendamise juures. Naised laiendavad rinnakasti pääasjalikult rinnakondi ja küljekontide tõstmise läbi, kuna mehed seda diafraagma allalaskmise abil teevad: Kuid niisugune terav vahe mõlemate sugude juures ilmub ainult rahuliku hingamise juures.“

Sügava ja hoogsa hingamise juures sünnib rinna laiendamine mõlemate sugude juures küljekontide jõudsa üleskerkimise läbi.

Heksl-Rosenthal omas „Füseoloogia põhijoontes“ räägib: „Hingamine jaguneb kõhu ja küljekontide tüüpi, kuid sügava hingamise juures segunevad mõlemad need tüübid üksteisega ja aitavad teineteist“.

Ernest Brucke „Füseoloogia õperaamatus“ räägib: Kui sissehingamise juures rind laieneb, tõuseb kõht ettepoole, sellepärast et see sisekonna päale surutakse. Kui meie käe kõhu ülemise osa päale paneme, siis tundub kohe, kuidas esiteks aeglase hingamise juures käsi tõuseb; kui aga sissehingamist jätkata, siis tuleb lõpuks moment, kus käsi seisma jääb; kätt naba kohale ümber paigutades paneme tähele, et see kõhu osa viimaks sisse tõmbub. See sünnib nii: Esialgu tõmbub diafraagma kokku, ja selle surumisest sisekonna päale aseneb kõht ettepoole: kuid päale küljekontide

tõusu, mille läbi veel enam rinna ruum laieneb, tõuseb diafraagma üles vaatamata sellepääle, et see kokkutõmbunud on“.

Aitab ehk neistki ühemeelelistest tõendustest füseoloogide poolt, selle üle, kuidas teadus hingamise protsessis õhu mahutamist käsitab.

Nüüd oleks aga tarvis selgusele jõuda, missugune hingamine on rahulik ja missugune sügav.

(Järgneb)

Dionysii Orgussar.

Koorilaulja muusikaline eelharidus.

Kuidas meil harilikult laulukoorid tekivad ja tegutsevad, seda teavad väga hästi kõik, kes selle asjaga kunagi seot on olnud. Ühtlasi on aga ka selge, et peaaegu enamatel juhtumistel terve see muusika-armastusline manööver laste mängu ja ajaviite laadi kannab. Nii näituseks leidub kuskil maanurgas keegi isik, kes seda võrd nooti tunneb, et mingil pillil laulu kuidagi „ära lugeda“ võib. See „kirjatundja“ komandeerib nüüd ühe arvu inimesi kokku, keda saatus hääle ja kõrvakuulmise (?) poolest vähekesse õnnistanud on, ning asi näib liikuvat. Jagatakse hääled, tuubitakse üksikult ja koos jne. lõpmatuseni, kuni hakkab „klappima“ kuidagi viisi. Ja nii läheb see edasi ühes suunas (kui Jumal koorile iga annab), ning kümne aasta pärast pole koori tasapinnas muutunud midagi päale väikese praktilise vilumuse mõne vanema liikme juures. Ikka seesama viiside pähakulutamine iga uue laulu puhul, ikka sama pingutus ja närvide surmamine. Päale selle pole kerge leida sarnase koori võimistele vastavat materjaali: üks laul on rütmiliselt raske, teine intonatsiooniliselt ja kolmandamal on liiga palju riste ehk b-sid ees jne. Oldagu siis lahked ja tehtagu kunsti, kas kodustel pidustustel ehk mõnel sarnasel rahvuslisel laadal, nagu meid üks tänavasel suvel ähvardab. Meie patriotism ei näe aga õnnetuseks kuigi kaugale, teeb asjata suuri ülespuhutud sõnu ja räägib pimedas vaimustusega Eesti rahva muusikaalsusest ning kutsub üles kõiki lauluarmastajaid isamaalisele kõõrutamisele. Ent pettus! Selle ettekujutet muusikaalsusega pole üksi midagi päale hakata. Seda teatakse küll, et põld harimist, külvi ja kasvamise aega nõuab, enne kui midagi lõigata on; osatakse isegi soovitada traktorit, sahka, külvimasinat ja viljaseemne sorte, kuid et laulmiseks (liiategi laulupidul) ettevalmistust tarvis läheb, selle päale ei ole veel tulnud. Teatakse ju, et Eesti rahvas muusikaline on ja mis sääl siis ikka muud, kui tule kokku ning „laula ja hõis-

ka", et terve Euroopa imestuseni rõkkab. Sarnane kujutus ei ole aga mitte õige. Siin on tarvis — mitte enam harilikku sahka vaid — traktorit, sest sööt on üsna kõva ja liigutamatta. Jõulu ajal saatiski „Lauljate liit“ traktorid välja, kuid seekord koorijuhtide tarvis ja teistel vajadustel. Koori parandamiseks, õieti loomiseks ei ole aga midagi ette võetud ära näht.

Kui tahetakse sarnast laulatuslist toimingut läbi viia, kui seda on ülemaaline laulupidu ja — sõna tõsisel mõttes — päälegi esimene Eesti laulupidu, siis peavad selleks eeltööd palju põhjalikumad olema, et võimise piirides kõiki andmeid kasutada ja eksponeerida küpselt ning lugupidamisega vääriks tööd. Igatahes peab asja korraldaval keskenduspunktil kindlad andmed käes olema, mille peale ta oma ettevõtte ja kavatsused rajab. See ei ole veel kellegi usutav asja kordamineku pant, kui üleskutsute peale koorid kas või 20,000 päani registreerivad, vaid edu kindlustab üksnes selle kogu kvaliteetne külg. Tänavuse laulupeo tõsidusse ning sügavusse puudub usk, kuid edaspidiseks peab end kindlustama ja organiseerima. Siin tuleks „Laulukooride liidul“ sarnase põhimõtte järel talitada, et liitu vastu võetakse ainult need koorid, kus lauljad tingimatta elementaarsete muusikaliste teadmistega on. Kuni teatud tasapinnale jõudmiseni jääb koor liikme kandidaadiks ja ei tohiks üldse avalikult esineda. Muidugi mõista, tuleb korraldus luua, et kooride harimise mõttel reaalne alus oleks. Siin peaks liit oma otsekoheseks ülesandeks tegema sellekohaste kursuste korraldamise, kus ette valmistada isikuid, kelle kätte kooride kasvatamist usaldada. Kui sarnastel alustel töötada, siis võib tulevikus julge olla, et laulupidudel kavatsused tõsiasjades jäävad ja pettumuse üllatused puuduvad. On ju kindel, et meil kooride hulgas nii mitmedki hääd leiduvad, kuid kümnete tuhandate keskel kaotavad need oma tõelise tähenduse, ning laul ühes juhatajaga satub massi meeleva. Et ühe laulupeo täielise kordamineku eeltingimusena koorides enam-vähem ühtlast tasapinda luua, selleks peab neid süstemaatilisele tööle sundima, hääd nõu ja sooviavaldusi pandakse vaevalt tähele.

Eduard Visnapuu.

Loovast ja sooritavast kunstist.

On harjut jagama kunste kahte liiki: loov kunst ja n. n. sooritav (исполнительное искусство), väljendav või ettekande kunst. Esimest liiki iseloomustaks loomismõiste, s. o. uute esteetismi väärtuste ülesleid, kuna teise liigi ülesandena nende väärtuste edasiandmist, väljenda-

mist nähtakse. Loova ja sooritava kunsti probleem tõuseb esile täiel määral helikunsti ja osalisel määral kirjanduse juures. Nii on komponist ja kirjanik loovad kunstnikud, kuna virtuoos (laulja või instrumentalist) ja aktöör sooritavad, väljendavad kunstnikud on. Sooritav kunstnik on vahemeheks loovale kunstnikule ja publikule.

Maalkunsti, skulptuuris ja arhitektuuris puudub to probleem. Siin on loov kunstnik samal ajal ka sooritav kunstnik; enda produktsiooniga esineb ta vahetumatult, väljendades omi esteetilisi inspiratsioone värvi, marmori või kivi abil. Samuti

K. Törnpuu.

Üldkooride juhataja laulupeol; jääb tervististel põhjustel juhatamisest eemale.

vahetumatult võib esineda publikule kirjanik: publik mõistab poeti ilma vahemeeste kaasabitada ning viimaste olemasolu ei ole siin hädatarvilik. Ainult helikunsti tõuseb sooritava kunstniku tarvilikkus paratamatult esile: publik loeb kirjandust, vaatleb kujutavaid kunste, ent ei kuule partituuri; publik mõistab Shakespeare'i ja Goethet, Rafaeli ja Leonardo da Vinci't vahetumatult, Beethovenit tunneb aga alles siis, kui orkester selle sinfooniad on ette kandnud.

Kuna loova ja sooritava kunsti probleem ainult helikunsti paratamatult ja absoluutselt esile tõuseb, siis peame probleemi juurdledes baseeruma helikunstile ja käsitama komponisti ja virtuoosi vahetust, nende ülesandeid ja avaldusvõimalusi. Harilik vaade, et loova kunstniku ülesanne loomises ja sooritava—väljendamises, on õige, ent ühekülgne: komponisti üles-

anne ei piirdu ainult loomisega, kuna enda loomingut noodistades ta teat määral sooritamishõõudeid täidab. Samuti ei seisa virtuoosi ülesanne mitte ainult sooritamises, vaid ka loomises.

Konstateerisime teises artiklis, et muusikal puudub kujutusvõime sellesõna otsekoheses mõistes, et muusika rajaneb sümboolile ning ta sisuks on meeololu. Sisemisi läbielamusi, enda esteetilis inspiratsioone, enda „minat“ helidesse paigutada—see on helilooja ülesanne. Ülesanne to on raske: peab olema, esiteks, see „mina“, mida edasi anda, „mina“, mis oleks sisult väljendamise vääriline, ja peab osatama, teiseks, seda „minat“ väljendada. Seda täita suudab ainult geenius, kes vallat emotsioonide kaosest enda „mina“ sügavusi ja väärtusi helidesse paigutab. See on muusika, otsekohe emotsioonist tingit, hingest voolav, tulikeelil kõnelev, vaba igasugusist reegleist, korrapäralikkusest ja eelarvamisist.

Kui ent vaadelda neid avaldusabinõusid, mida omab komponist enda muusikalise inspiratsiooni väljendamiseks, kehvustamiseks, edasiandmiseks, siis näeme, et need avaldusabinõud kuigi avarad ei ole. Siin põrkab elav mina ja elav kunst surnud matemaatikaga. Noodikava, nii täielik ja konstruktsioonirikas kui ta ka on, ei suuda edasianda muusikat, seda inimhinge elutuld. Noot on matemaatiline süsteem, kõigiti korrektne ja täismaline, ent just seepärast võõras igasugusele vabale loovale kunstile, sest kunst ei ole matemaatika ega reegel.

Et enda ülehoovavaid inspiratsioone noodikava paigutada, peab loov kunstnik end vägistama, elava hinge ja surnud reegli vahel peab sündima, kompromiss esimese kahjuks. Püha kaos omab metronoomilise täpsuse, saab lõigat nagu turvas ühesugusteks tükkideks pikkusega $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ või $\frac{5}{4}$, seletamatu ja väljendamatu akkord paigutatakse mashööri ehk minööri kui vangikotta. See sünnib muusika noodistamise puhul.

Kui poeetid alatihti kurdavavad, et raske neil sõnade kaudu edasianda omi tundmusi, kui isegi Dante, to kirjanik-koloss, omas „Jumalikus komöödias“ tunnistab, et tema sulg nõder kõige selle kirjelduseks, mida nägi ta enda fantaasias, siis taipame kui raske on muusikalist inspiratsiooni noodikava paigutada.

Pschibõschevski romaani „Maailma lapsed“ üks päätegelasist, Scharski, tunnistab: „Muusika, mida meie loome, on ainult illusion, on pääaju saast. To loogiline, säädusille ja reegleile alluv muusika ei ole rohkem, kui pettus, mille taga peitub terve okeaan tabamatuid helisid . . . See, mis ma nüüd kirjutasin, on ainult karrikatuur sellele, mis läbielasin, lõpmatu kauge, petlik vastukaja sellest, mis kuulsin.“

Peame konstateerima, et noot ei saa täiel määral muusikalise inspiratsiooni väljendajaks olla, et noodikava Prokrustese säng on, millesse muusika rusutakse, et noot ainult puuduliku koopia vabast muusikalisest fantaasiast anda suudab. Loov kunstnik, komponist ei või seepärast kunagi täielikult enda loomingut noodikava abil fikseerida, esteetilisest väärtustest, mis ta sünnitas, läheb suur osa kaduma. Komponist on loov kunstnik, ent, tänu noodisüsteemile, enda loominguga halb väljendai.

Kui nüüd virtuoosi poole pöörata, siis näeme, et viimase ülesanne mitte ainult selles seista ei tohiks, et kirjutet noote tehniliselt laitmatult mahalaulda ehk mahamängida. Tehes seda, oleks ta ainult aus ja korralik käsitööline, mitte kunstnik, ta ettekanne ei oleks mitte muusika, vaid mõttetu mä ng. Ei või vist jõhkramat muusikat ettekujutada, kui on seda muusikamasina—pianoola „muusika,“ ja ometi kannab pianoola noodi matemaatilise täsmalisusega ette. Viimane näitus onvast õnnelikuimaks tõestuseks ülaltoodu kohta: noot on halb muusika väljendai.

Virtuoosi tähtsus loova kunstnikuna selgub siit iseenesest. Ilu, mida komponist kirjutada ei suutnud, nüansse ja elastikkust, vabadust ja omapärasust, mida noodikava ignoreerib, peab virtuoos endalt andma. Enda loominguga peab virtuoos surnud noodid ellu äratama, enda fantaasia ja esteetilisest võimetega rikastama. Kui komponist enda elavast kunstist noodikava ainult kontuurid, varem, alasti sarikad, kondikava fikseerida võib, annab virtuoos kontuurele värvid, varemeist püstitab hoone, alasti sarikad dekoreerib lilledega, skeletile annab liha ja vere. Sünnib süntees: noot virtuoosi looming.

Loova ja sooritava kunsti probleemi võib kujukalt äratähendada matemaatilise vormeliga. Tähendades komponisti muusikalist mõtet, tema „minat“ A-ga, seda omapärasust ja chootilist mida noot ei väljenda x-ga ning a-ga nooti, saame loominguga noodistamise vormeli:

$$A - x = a.$$

Sooritava kunsti ülesannet ja mõistet kujutaks siis, teiselt poolt, vormel:

$$a + x_1 = A_1$$

kus x_1 tähendaks virtuoosi fantaasiat, loomingut ja A_1 lõplikku produktsiooni, ettekannet. Mida suurem x_1 seda väärtuslisem A_1 ning olenedes x_1 -st, võib $A_1 < A$, ehk ka $A_1 > A$. ($A_1 = A$ on võimalik ainult siis, kui komponist ise sooritav kunstnik, järjelikult, kui $x_1 = x$. Improvisatsioon on $A = A_1$ kuna mõisted x ja a üldse puuduvad)

Loov kunstnik on halb väljendai;
Sooritav kunstnik olgu loov.

Emar Eme.

Riiklised stipendiumid.

Palju kära, pahameelt ja nalja on sünnitanud kunstnikkude riikline toetamine, kuid lõppude lõpuks on seda ainult kui nalja võtma hakatud, sest kellele tulekski enam meelde vihastada kui asi kunsti nõuete seisukohalt lasteaeda kuulub. Vaevalt võib uskuda, et

Peet Areni scharsh.

A. Vedro.

Helilooja ja Tallinna kõrgema muusika kooli teooria õpetaja.

mingisugune stipendiumi jagamine juhitud oleks olnud tahtmisest kunsti tõesti toetada, vaid siin on figureerinud ikka kas mõnesugune eelarvete ümmarguseks tegemine ehk stipendiumi saaja „salajane diplomaatia“. Häbi on küll rääkida, kuid asi on kord nii. Kui tuleb näituseks 50—60 päälise kunstniku-pere keskel ära jagada üks õnnetu miljon marka, siis õrritatakse terve Vabariik üles ning raisatakse mitme miljoni eest aega ja närvisid, kuna tei-

selt poolt ümmargustes 100—500 tuhandates mitmekordselt suurem summa „kunsti toetamiseks“ jumal teab kuidas ja kellele välja antakse. Tihti on selle õnne osalised sarnased isikud, kellele kunstnikkude esitus mõtelnudki pole mingisugust toetust määrata. Asjas peitub aga „salajase diplomaatia“ tugev jõud, ning õndsad on need, kellel tarviline nahaaluse kraad olemas ja kes santimist häbiasjaks ei pea. Nii saavad stipendiume (salajasi) karjääristid ja lõbureisijad, kuna aga nii mõnigi tõsine muusiker äärmiselt raske majanduslise seisukorra tõttu oma tööle anduda ei saa ning leivateenistuse ja une aega varastades „meeleolusid“ väljapressima peab. Üks „avalik“ stipendium (nagu neid praegust jagatakse) on ju iseenesest kui tilk vett, kuid seegi aitab pisut. Katsutagu aga seda kätte saada, kui selleks diplomaatiline oskus puudub. Nagu näha, nõuab asjade ametlik käik, et iseenda kandidatuuri üles säädma*) pead ja seletama, et sa tõesti andeline helilooja oled, ning lõpuks töötuse andma, et tingimata kirjutad midagi suurepäralist: kas mõne sinfoonia, sinfoonilise poemi, ooperi ehk midagi sarnast. Oled selle formaliteedi täitnud, siis saad raha ja võid talitada *ad libitum*. Karjääristid oma vilumuse tõttu näpsavad ka sellegi tihti ära, sõidavad siis lõbureisile kas Schweitsi, Itaaliasse ehk mujale, kus enam meeldib. Võtke temalt veel stipendium tagasi, kui sinfoonia, ooper jne. kuskile ei kõlba, ehk „üleüldse valmis ei ole saanud“.

*) Küsimuse pääle, miks üks meie komponistest arvesse võetud pole, vastati shürii poolt, et ta soovi ei olevat avaldanud.

Puhkepäev muusika tegelaste juures.

Piiblisõna „kuus päeva nädalas pead sina tööd tegema, aga seitsmes on hingamise päev“ on maksev tänapäev kogu ilma tööliskonna rõhuva enamuse juures. Puhkepäeva süsteem on niivõrd laial alusel igalpool läbiviidud, et selle otstarbekohasuse kasuks ülearune oleks siin vastavate argumentidega esineda. Konstateerime ainult, et on olemas teatud % töölisi, kes puhkepäeva küsimuses õnnetu erandi osutavad. Sarnaseks erandiks on meil, Eestis; orkestrandid. Meie orkestrandidel, väljaarvatud „Estonia“ teatri orkester, ei ole puhkepäeva. Eriti ebaloomulik on selles mõttes veel kino mängijate seisukord, kellel ametlik „hingamis-päev“ (pühapäev) nende rängem tööpäev on.

Puhkepäeva võimaldamist oma liikmeile on Eesti Orkestrantide ühisus ju kauemat aega nõudnud, kuid senini tagajärjetult, sest E. O. Ü. on veel nõrk, et ettevõtjaid (kino või restoraani omanikke) selles mõttes sundida võiks. On esinetud peajasjalikult kõlblus motiividega, mis ettevõtjatele aga väga vähe räägivad. Ei ole aidanud siin ka kollektiiv lepingud, kuna E. O. Ü. seljataga mingit reaalselt jõudu polenud, et neid lepinguid ettevõtjatele sunduslikuks teha.

Et seda jõudu saada, pööras E. O. Ü. juhatus 1921 a. sügisel Tallinna Linnavalitsuse poole palvega, et viimane sundusliku määrusega üheks päevaks nädalas ära keelaks muusika kinodes, restoraanis ja mujal, kus muusika alaliselt mängib. Linnavalitsus andis asja Linna Töökaitse osakonnale edasi, kes määruse eelnõu valmistas ja Linnavalitsusele vastuvõtmiseks saatis. Viimane aga leidis, et temal sarnase sundusliku määruse väljaandmiseks volitus puudub ja saatis palve ühes määruse eelnõuga Siseministeriumile. See leidis omakord, et sarnane asi temale ei allu, ja saatis asja Töö ja Hoolekande M., kes siis veebruaris 1922 vastas, et puhkepäeva elluviimiseks tuleb E. O. Ü-*el* endal võidelda kollektiiv lepingute kaudu.

Puhkepäeva küsimus oli selle T. ja H. M. vastusega surnud punkti tagasi jõudnud, sest nagu toonitud, ei olnud E. O. Ü. sarnast reaalselt jõudu, et kollekt. lepinguid ettevõtjatele peale sundida. Ettevõtja võis teha eralepinguid ehk, äärmisel juhusel, endale väljamaalt „pillimehi“ tellida, kes puhkepäeva küsimuses vähem nõudlikud oleksid. E. O. Ü. juhatus ei loobunud veelgi, vaid saatis teisekordse sooviavalduse Siseministeriumile ja Töö ja Hoolekande M-le, milles palus, et nimetatud ministeriumid ja nendele alluvad asutused maksvaks ja seaduslikuks tunnistaksid ainult need lepingud orkestrantide ja ettevõtjate vahel, mis E. O. Ü. juhatusel poolt kinnitatud. Töö ja Hoolek. M.-ium ei reageerinud sellepeale üleüldse mitte, Siseministerium aga vastas, et „temal ei olla sarnaseid alluvaid asutusi, kes orkestrantidega lepinguid teeksid“ (!)

Ring on käidud tagajärgi saavutamata, kuid E. O. Ü. juhatus ei tohiks asjast veelgi loobuda. Oleks tarviline seisukorra igakülgne valgustamine laiematele ringkondadele ajakirjanduse kaudu ja uuesti alustada ringkäiku: ehk õnnestab ta siiski, sest vabariigis peab ometi leiduma mingisugune võim, kes sarnasele tööjõu eksploateerimisele, mis normaal puhkepäeva ei võimalda, lõpu teeks.

Emar Eme.

Keskaja unenägid.

Päälinna päevalehtedes 11/IV 1923 a. № 93 ilmus hra J. M(ülber'i) sulest „selgitav“ artikkel E. M. O. segakoori ajaloolise kontserdi kohta, milles ta sõnasõnalt järgmist pajatab: „Eeskava koosneb vanemate helimeistrite tööd 17 ja 18 aastasajast, ajajärgust, mil mitmehääleline muusika kontrapunkti stiilis arenema hakkas. (Minu sõrendus D. O.).

Eksite hra M! Mitte küll palju, ainult 3—4 sada aastat. Võrreldes igavikuga 3—4 sada aastat küll suur asi ei ole, kuid muusika ajaloos tähendas ta kontrapunkti arenemise käiku. Kontrapunkti arenemise alguseks loetakse XIII a. Nii leiame juba Jean de Garlandia juures nimetatud aastasajal ka heko r d s e kontrapunkti jälgi. (Vaata prof. L. Sakketti, „Краткая историческая музыкальная хрестоматия“, 1900 г, lhk. 62). Teine muusiker, ka nimega Garlandia (XIII—XIV a.), tarvitab oma teoses: „Optima introductio in contrapunctum“ sõna „kontrapunkt“ esimest korda XIV a. s. (Vaata H. Riemann, „Geschichte der Musiktheorie“ 1898, lhk. 237, 241).

Nii kõneleb muusika ajalugu kontrapunkti stiili arenemise algusest mitmehäälises muusikas. XVI a. s. loetakse selle stiili suuremaks tõusupunkti. XVII a. s. on tuntud muusika ajaloos, kui suurte reformide ajajärk, ning XVIII a. s. loetakse juba tervena homofoonilise muusika ajajärku.

Edasi toob „seletuskiri“ heliloojate nimed, kes olevat pärit 17 ja 18 a. s., kelle hulgas ka Lasso ja Palestriina leiame. Muusika ajaloos on täpselt teada aeg, kunas tähendud meistrid tegutsesid. Nii sündis Orlando di Lasso 1532 a. ja suri 1594 a., Palestriina sündimise aeg pole täpisealt just kindel: 1514—1529 a. vahel, suri aga 1594 a. (Vaata H. Riemann, Musik-Lexikon, nimi Palestriina). Järjelikult on mõlemad helimeistrid pärit XVI a. s., aga mitte XVII ja XVIII a. s. nagu selgituskirjas seisab, ja järjelikult ei ole ka need meistrid mitte kontrapunkti kunsti alustajad, vaid selle viimatised suurmeisterid. Palestriinat loetakse koguni polifoonilise muusika stiili päästjaks. (Vaata: L. Sakketti „Очерк всеобщей истории музыки“, 1903, lhk. 148).

Imestusest võid tarduda, kui edasi seletuskirjast leiad, et ka J. S. Bach, Händel, Mozart ja isegi Mendelssohn kontrapunkti arenemise ajajärku kuuluvad. Kuid milleks siis need ajaloolised kontserdid?

Ei ole koht siin pikemalt nende meistrite nimele juures peatada, mõda minnes tähendan ainult, et Bach, Händel ja Mozart on pärit ajajärgust, mida ühelt poolt klassitsismi ajajärguks (Riemann etc), teiselt poolt aga homofoonia ajajärguks (Sakketti etc) nimetakse, mitte aga kontrapunkti arenemise alguse ajajärgust. Asjast rohkem huvitatuid juhin Tallinna Rahva Ülikooli muusika-ajalooliste loengute juurde, mida mõõdalainud õpeaastal järjekindlalt iga reede peeti ja missuguseid ka eesoleval aastal jätkatakse.

Omal ajal saatsin ühe kohaliku päevalehele samasisulise vastuseletuse, kuid „omamees“ toimetusest olevat käsikirja edasiandjale vastanud, et „nemad ei tahtvat iseendale mitte vastu vaielda.“ Pärast kontserti ilmusid Päevalehtis kiitvad retsensioonid ja ajaloo võltsimine vaigiti lihtsalt surnuks, ning püha reklaam jäi endiselt lehkama.

Hr. J. M — il on näha suured kalduvused muusikast kirjutada; tihti on niisuguste initsiaalidega kinnitatud märkusi ja artikleid „Pvl“ leida. Et need sisuliselt sama väärtuslised on, nagu käesolev, seda ei maksa korrata, kuid imestama paneb see, et nimetatud hra koguni muusika ajakirja „L. L.“ firma all välja andma kavatsab hakata.

Herrad teevad enestele vist ainult tuju.

D. Orgussar.

P. S. Tahtsin käsikirja juba „Helikunnale“ ära anda, kui lugesin „V. Maast“ 12/V 23 a. №106, E. M. O. Tartu ajaloolise kontserdi „arvustust“, seekord kellegi „—tg'i“ sulest. Siin on ajaloo võltsimises veel kaugemale mindud ning Bach, Händel, Mozart ja Mendelssohn-Bartholdy juba keskaja helimeistriteks tembeldatud. Ei usu?! Olge head, siin täpipealne väljavõte: „Kell 6 p. l. kogus ligi 120-pealine lauljate salk uue Pauluse kiriku ruumrika rõdu päälle ja varstigi kõlasid is. T. taktikepi ees võimsalt ja kõlavalt kiriku kumera kõlakoja all keskaja vaimuliku kiriku muusika suurmeisterite, nagu Bach'i, Händel'i, Mozart'i, Mendelssohn-Bartholdy ja t. helitööd“. (Sõrendus minu. D. O.)

J. S. Bach sündis 1685 a. — s. 1750 a.; Händel sünd. 1685 — s. 1759; V. Mozart sünd. 1756 a. — s. 1791 a. ja Mendelssohn - B. sünd. 1809 a. — s. 1847 a. Ajaarvud näitavad, et kolm esimest heliloojat on XVIII a. s. ja viimane XIX a. s. elanud — hra „—tg“ tõendab aga nüüd, et need keskaja muusikat on loonud. Vaesed uue aja geeniused, kudas teie ometi omal ajal ei aimanud, et te juba poolteise a-saja pärast keskaega kuulute!

Tõesti näib, nagu oleks teatud hrad enestele muusika ajaloo võltsimise päälle patendi võtnud, kuid misugune spekulatsioon sääl taga seisab, ei ole veel selgunud.

Kadents.

Peet Areni karrikatuur.

Orkestrijuht: Tule alla klarinetist, kui kaua sa selle fermaata pääl mõtled istuda?

Klarinetist: Anna enne avangsi, siis tulen.

Orkestrijuht: Säh, võta! kuid lõpeta kord juba kadents ära.

Kaduma läinud arvustus.

Allpool toodud arvustus läks „Päevalehe“ juures kaduma. Kes „kaotas?“

„Estoonia“ 10. sinfoonia kontsert neljapäeval 25. jaanuaril 1923 a.

Erilist huvitust pakkus nimetatud kontsert just noore dirigendi Arkadius Krulli debüüdi tõttu sinfoonia orkestriga, kuna teiseks meie parem pianist Theodor Lemba solistina esines, mistõttugi publikumi rohkem kohal oli kui harilikult.

Hra Arkadius Krull on läinud aastast alates „Estoonia“ opereti juhatajaks, kuid ta näitas siin kohal meile selgesti, et tema dirigendi andmed julgesti ka sinfoonialesse ulatavad. Interpreteerimiseks tarvisminev loogika ja muusikaline instinkt ilmutas end tema juures tuntavalt; iseäranis mõjukalt toetab ta esinemist ka dirigendile soodne kogu.

Õppides ja töötades pikemat aega Saksamaal on tal võimalus olnud tutvuneda paljude paremate dirigentide juhatamisega ja tarviliis tähelepanekuid teha. Päälesee on ta end huvitanud väljaspool klassi nõudeid mitmesuguste teooria kõrvalharudega, mis nii mõnegi komponisti mõistmisele võtmeks on.

Kõige juures paistab aga selgesti silma, et hra Krull rohkem nähtud kui vilunud kogemustega opereerib, ning seetõttu on tema esinemine alles pääliskaudne ja temale mitte täiesti loomukohane, ning jätab kergema mulje, kui see tõeliselt oleks. Et aga enda juhataja isikus selgemat ja kindlamat joont leida, peab puhastustest läbi käima dirigendi puldil, ja see pult tohiks sagedamini temale vaba olla.

Nagu teada, on hra Krull äge edasipüüdja ja juurdleja, mistõttu ta dirigeerimise alal palju kaugemale võib jõuda, kui ehk mõni suur meeleolutseja või diplomeeritud konservator. Sellega siin oleks öeldud, et teda kui noort dirigenti üsna tõsiselt tuleb võtta ja sellekohaselt temale arendamises vastu tulema peab.

Skriaabini sinfoonia (№2) ettekandes puudus skriaabini-elevus, olgugi, et juhataja hästi partituuri tundis, loogikast ja tasakaalust kinni hoida püüdis ning orkester sõnakuulelikku ettevalmistust ilmutas.

Ühele on Skriaabini jumalaks, teisele däämoniks ja kolmandale „lihtsalt“ hullumeelne, kuid üks on selge: et temale mitte nii hõlbus ligineda ei ole, kui mõnele „klassilisele“ klassikule. Temasse süvenemine (olgu see kas või mõni „idüll“) nõuab piinlikku tähipäälsust ja peensusust iseäranis rütmi probleemis. Tahaksin oletada, et Skriaabini juures suurima tähendusega on rütm, olgugi et kõik elemendid loogilises ühenduses tugevalt esitatud on. Sellest seisukohast ei saa ega tohi õigeks pidada vaadet, mis tunnistab Skriaabini mõistmatumaks anarhistiks kõlades.

Võrreldes Skriaabini „müstikaga“ on Liszti „Tasso“ märksa selgejoonelisem ja ei osutu dirigendile mitte sarnase raske probleemina.

Tschaikovski klaveri kontserdiga — si-bemoll minöör — esines meie parem virtuoos prof. Theodor Lemba, kes läinud aastast saadik, olles Tallinna kõrgema muusikakooli professoriks, on hulga aja tagant kodumaal jälle mõnel korral üles astunud. Prof. Theodor Lemba on tuntud kui hiigla tehnikaga pianist, kes üllatava kergusega raskeid asju käsitab, kuid kelle interpretatsioon ja seesmisel elamused on pinnapoolsed. Tema ala on bravuur-tehnikaline repertuaar, kuna vähem õnnestab tunnete tõlgitsemine.

Eesti elukutseliste muusikategelaste organiseerimisest.

Eesti muusikute-professionaalide kiht on alles noor ja arvult väike. Ei ole seepärast nende organiseerumine küllalt laiamasstaabiline olnud ega ole suudet tarvilisel määral saavutada võite majanduslises alal. Ainuke organisatsioon, mis senini sel alal tegutsenud, Eesti Orkestrantide ühisus, olles koondand enda ümber ainult osa meie muusikategelaste koguperest — orkestrante, ei esine kõigi muusikute-professionaalide huvide kaitsjana.

Omades koondusmõttes ühekülgist iseloomu, omab nimetat organisatsioon veel muid defekte. Eesti Orkestrantide ühisus asutati punasil päivil, ametiühisuste tekkimise õitseajal, millisele asjaolule ta praegune puht ametiühisusline ilme võlgneb. Ta põhikiri on tavalise töölisühisuse sablooni järgi kokkuseat; iseloomulikud seisukohad, nagu töö ja kapitaali vahekorra reguleerimine, leiavad aset ka E. O. Ü. põhikirjas, ning organisatsiooni likvideerimise puhul läheb selle varandus ametiühisuste kesknõukogule. Olgugi et viimane seisukoht tegelikult ümbermuudet, kuna teatavasti E. O. Ü. ju mõni aasta tagasi ametiühisuste kesknõukogust isoleerus, püsib niihästi kogu töölisühisusline põhikiri kui ka likvideerimise paragraaf endiselt.

E. O. Ü. on senini ainult ametiühisuslist ilmet kandnud, ta tegevus olnud ainult majandusline, kuna vaimline külg kultiveerimata jäet; ta koondand enda ümber muusikuid, kui tööliskonna üht osa, ignoreerides muusikute, kui kunstnikkude, erihuve.

Sarnane E. O. Ü.-se ühekülgisus on selle liikmete intelligendimas osas ju mõnda aega teat rahulolematust esile kutsunud ning tarvidus organisatsiooni uuele kultuurilisemale alusele rajada on enam ja enam selgunud. Esimese tegeliku tõuke andis siin E. O. Ü.-se juures tegutsev kultuurtoimkond, kes mineval talvel ellu tõusis ning enda tegevuskavva senini unustusse jäet liikmete üldhariduslike kui ka muusikalise erihariduse tõstmise võttis. Osalt nimetat toimkonna töövõiljana, on lõpuks üldiselt arusaamisele jõut organisatsiooni uuele alusele viimise tarvilikkuse suhtes. Seda tõendas tänavkevadine aasta pääkoosolek, kes valit uuele juhatusele muu seas kohustuseks tegi põhikirja ümbertöötamise. Nii võib siin ju käesoleval sügisel uuendust oodata.

Isiklikud väljavaated ja soovid oleks üldjoontes siin järgmised. E. O. Ü. muudaks kõige pealt senise nimetuse ja nimetuks Eesti Muusikute Liiduks (ühisuseks), laiendades seega tegevust kogu Eesti muusikute-professionaalide peale (heliloojad, dirigendid, orkestrandid, laul-

jad, muusika õpetajad, muusika arvustajad j. n. e.). Eesti Muusikute Liit (ühisus) kaitseks kõigi muusikute majanduslisi huve, võimaldades heliloojale soodsamaid kirjastusvõimalusi, asutades võimaluse järgi oma kirjastusühisuse, reguleerides sooritavate muusikute töötingimist ja tasu. (To ülesanne on teat määral raske, kuna iga muusikaline eriala majanduslises mõttes erirada käib, ning teoreetiliselt võiks soovida, et iga eriala siin iseseisvalt organiseeruks. Ent meie oludes on sarnane põhimõtte läbiviimatu, meie muusikute kogupere vähesuse tõttu.)

Kuna ühelt poolt Eesti Muusikute Liit, võrreldes E. O. Ü.-ga, tegevuspiirkonda laiendaks, teeks ta, teiselt poolt filtratsiooni kvalitaativses mõttes, koondades enda ümber ainult täisväärtuslist elementi.

Edasi, annab E. M. L. majanduslike võitluse kõrval elulise tähtsuse kultuurilisile ülesandele. Muu seas asutab ta raamatla, milles aset leiaks esteetika kirjandus ja kunsti filosoofia, eestkätt muusikat käsitav literatuur. Sarnase raamatla asutamine on hädatarvilik, kuna meie praegused avalikud raamatlad pea sootuks muusika literatuuri ei sisalda. (Mis puutub ainelisse võimalusse, siis usun et E. M. L., olles ikkagi ametiühisus, niivõrd aineliselt kindlustet on, et soliidi raamatla soetada suudab.)

E. M. L. astub kontakti väljamaa vastavate organisatsioonidega kui ka kodumaa mitmesuguste dilettantlike muusika ühingutega. Soetab lõpuks kindlad suhted ja kontakti teiste Eesti kunstnikkude organisatsioonidega: kujutavate kunstnikkude, kirjanikkudega j. n. e. Viimane annaks tõuke Eesti Kunstnikkude Liidu loomiseks, mis koondaks kogu Eesti kunstitegelasi ning annaks suurimad tulemused meie omapärase ja iseseisva kunsti ning kultuuri loomise mõttes.

Emar Eme.

Kõrtsi kunst.

Juhtusin Tartus ühte restoraani ja mulle tuli jälle midagi meele, mille pärast juba kümnekond korda varemini vihastanud olen. Nimelt mängib sääl sarnane ansaaml (üks karvane vanamees terve karja tütardega), missugust teist meil raske leida. Nagu seletati olla restoraani omanik hra Segerlin (vist daanlane) need imeloomad Saksamaalt sisse vedanud makstes kõik reiskulud ja poole rohkem palka, kui „eesti moosekantidele“. Ja nüüd see vanamees rõõgatab ühes oma tütrekarjaga pille, ning karjub ise kaasa, et üsna häbi kuulata vanainimesel niisugust suud. Önn veel, et omad roppused saksa keeles laulab.

Imelik, et meil igasugust rämpsua kallilt sisse veetakse, kuna palju paremad oma jõud kohtadelt välja surutakse. Aga kuidas võidki ühele daanlasele seda pahaks panna, kui eesti seltsid päälinnas idee algatajaks on.

Ei räägiks sarnastest asjadest üleüldse mitte, sest ega see midagi paranda, kuid ära rikuivad kõrtsid puha, pole enam kusagile minna.

Teated.**A. Kapp'il**

on praegust käsil sinfoonia komponeerimine, mille ta sügiseks kavatseb lõpule viia. Hilja aja eest ilmusid temalt „Esto-Muusika“ kirjastusel 6 romanssi ja meestekoor „Vaba Eestile“.

H. Eller

kirjutab suuremat sinfoonilist helitööd ja lõpetab selle loodetavasti sügisel. Ilmus „Esto-Muusika“ kirjastusel „Berceuse“.

M. Lüdig'ilt

ilmusid „Esto-Muusika“ kirjastusel kogu segakoori laule, romanss, „Kaera-Jaan“ ja „Rahvaviis“ cellole ning „Andante“ ja „Scherzo“ kahele klaverile.

A. Vedro'lt

on senini ilmunud üksikuid segakoori- ja soolo-laule, ilmumisel kogu segakoorile „Esto-Muusika“ kirjastusel.

A. Läte'lt

ilmus laulu-ala käsitav broschüür „Kunstlaulust“. Raamat on määratud peamiselt koorilauljate arendamiseks.

P. Ramul'ilt

on ilmunud saksa ja vene keeles „Modern klaveritehnika psüühofüüsikalised alused“ Leipzgis Kahnti kirjastusel.

Ed. Visnapuu

on lõpetanud „Muusika leksikoni“ terminoloogilise osa, mis ilmub lähematel päevadel „Esto-Muusika“ kirjastusel. Raamat sisaldab üle 2000 oskussõna seletustega.

Muusikakursused kooliõpetajatele.

Läinud aasta eeskujul korraldab Haridusministeerium kooliõpetajatele suvised muusikakursused Tallinna kõrgema muusikakooli juures.

Konservatooriumi küsimus.

Tallinnas on asutatud „Konservatooriumi Selts“, kes oma ülesandeks on teinud praegust Tallinna kõrgema muusikakooli lõpulikult konservatooriumiks kujundada, seda „Draama-studioga“ ühendada, neid mõlemid riigistades. Sellekohased eelarved on Haridusministeeriumile juba ära antud.

Uus klaverivabrik.

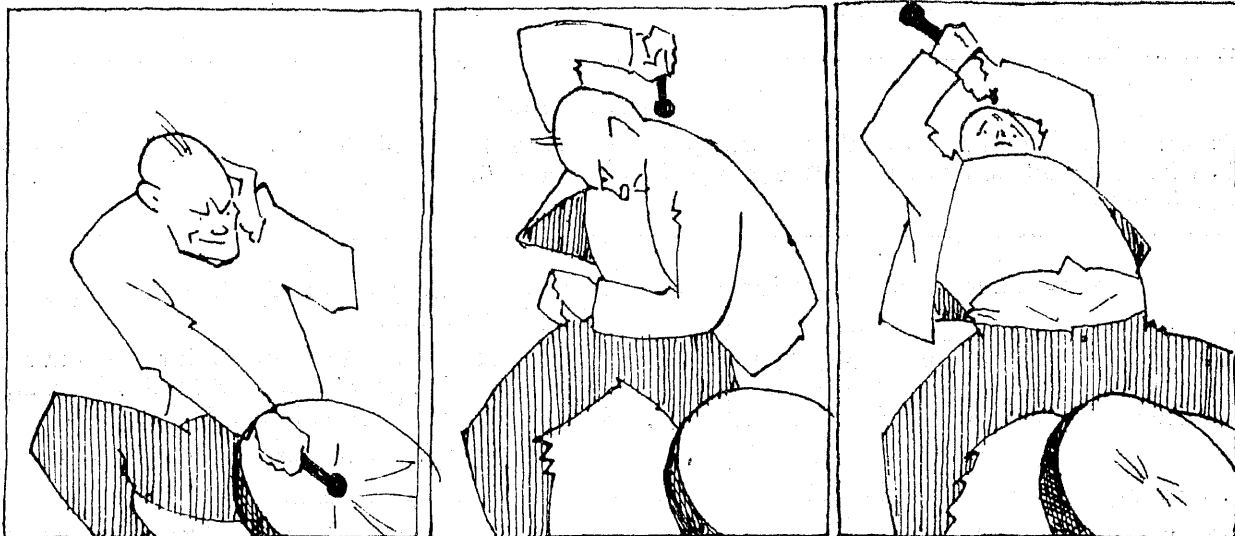
Tartus asutati läinud sügisel uus klaverivabrik „Astron“, mille esimesed pianinod juba välja tulid. Pianinod on hää kõlaga ning puhtalt ja korralikult ehitatud.

Laulupeo ajal

esineb „Estoonia Muusika Osakonna“ segakoor Händeli oratooriumi „Messias'ega“ ja lauluselts „Ilo“ Mozarti requiemiga.

Dünaamiline nüanss.

Peet Areni karrikatuur.

Timpano forte!

Timpano forte!

Timpano forte!

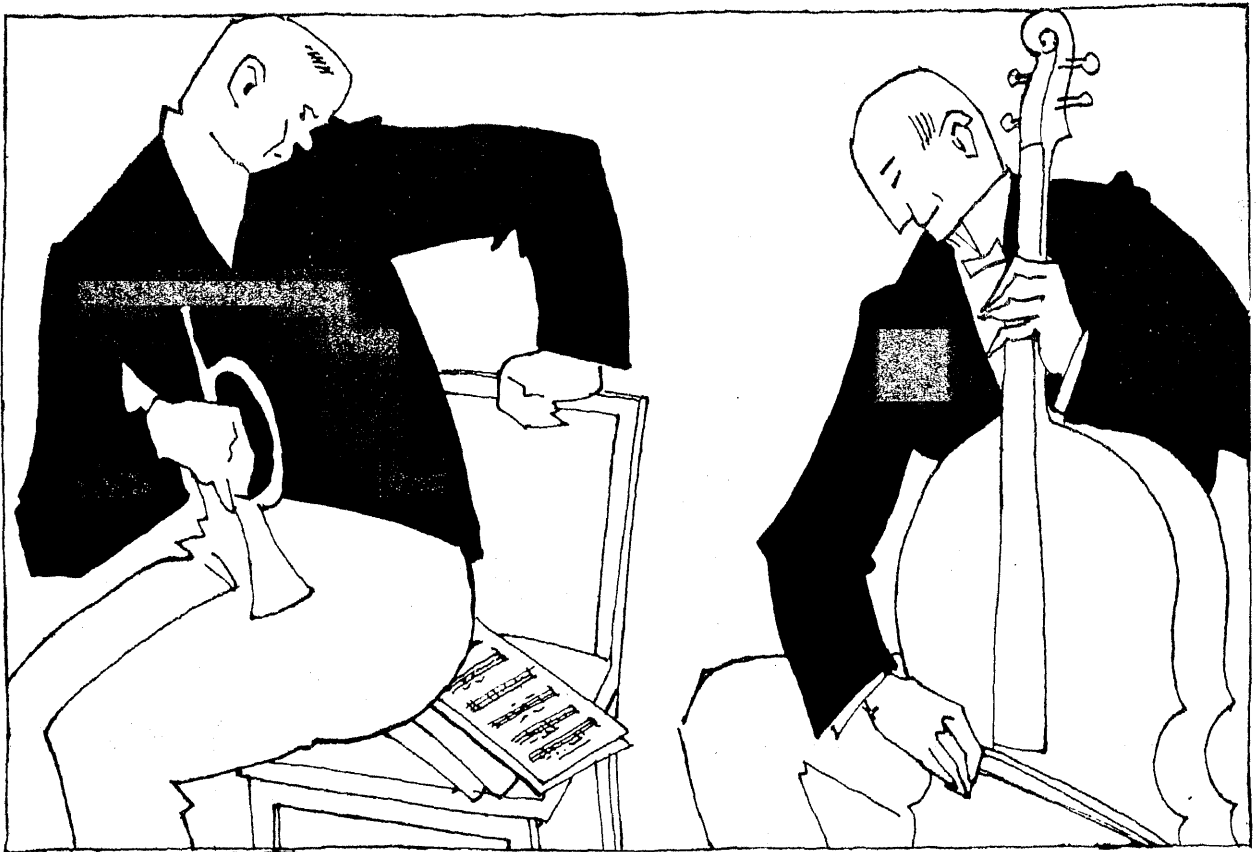
Orkestrijuht teeb timpanistele märkuse: Timpano, forte!“ ja algab sama kohta uuesti. Järgmine kord virutab timpanist tugevamini, mille päale juhataja sama märkuse teeb. Kolmandamal korral annab timpanist nii tugevasti, et timpano hädaohus on. Juhataja vihastab

ja kordab märkust, mispääle timpanist ahastuses seletab, et ta enam tugevamini lüüa ei jõua.

„Sina, loltpää!“ käreatab juhataja, „ma pole sulle ütelnud fortissimo vaid ainult forte!“

Eksitus.

Peet Areni karrikatuur.

Cellist: (trompetistile) „Kuule! ära istu, need noodid ei ole puhkumiseks“.

VIII. laulupeo märgi

tarvis on meie Leonardo da Vinci, praegune „Lauljate liidu“ juhatuse sekretäär isand Mülber umbes 30 kavandit joonistanud. Kavandistest on valitud üks frukti taldrik mottoga „Mu pasun pangu ärkama!“

Toimetusele saadetud kirjandus.

Peter Ramul, Die psycho-physischen Grundlagen der modernen Klaviertechnik, G. F. Kahnt, Leipzig 1923. Raamat on varustatud piltide, noodinäidete ja harjutusmaterjaali nimestikuga.

„Esto-Muusika“ kirjastuselt.

A. Kapp. Soololaulud: Laul ja nutt. Mälestus. Ärge võtke. Kevadel. Metsa kohas. Sõitis kosja „Õlekubu“. Metsa teel. Vaba Eestile.

M. Lüdigi. Kägu — sopraanile ehk tenorile. Eesti viisja Kaera Jaan. — cello klaveriga.

Andante Cantabile, kahele klaverile. Scherzo. Üks pisar veereb.

A. Lemba. Kontsert G-dur — klaverile orkestriga. Poème d'amour, viiul klaveri saatel. Hümnus — oop. „Lembitu tütar“.

H. Eller. Berceuse — viiul klaveriga.

A. Vedro. Ämblik.

B. Rautsman. Eesti Skoutide Maleva Marss.

A. Levitsky. Valss oop. „Näkkide saar“.

P. Flint. Rukkililled — Melodeklamatsioon. Graziosa — Balleti valss.

TORMOLEN & Co.

TALLINN
Jaani tänav 9, 2.

REVAL
Johannisstr. 9, 2.

Tel.: 15-02.

PIANINOD FIRMA „OSTRA“, Berlin.
GRAMMOFONID, ELEKTROGRAMMOFONID
suur väljavalik

GRAMMOFONI PLATTESID
Automobiilid ja jalgrattad BRENNABOR-
tehasest.

Lumiere & Jouglia, fotografi plated.
Bromografid. Elektri soendamise aparaadid,
ventilaatorid. Reklaami-aparaadid. Masinarih-
mad. Viljapuhastamise masinad ja peksu-
masinad j.n.e.

PIANINOS der FIRMA „OSTRA“ Berlin.
GRAMMOPHONE, ELEKTROGRAMMOPHONE in
grosser Auswahl.

GRAMMOPHONPLATTEN.
Automobile und Fahrräder der BRENNABOR-
WERKE.

Lumiere & Jouglia, photographische
Platten. Bromographen. Elektrische Wärmappa-
rate. Ventilatoren. Reclame-Apparate. Treib-
riemen. Getreidereinigungs- u. Dreschma-
schinen etc.

ÄRGE UNUSTAGE
MINU VALMISRIIETE
kaupluse aadressi:

Leo Schvarz

Harju t. 24, Tallinnas.

Suur valik kõige
uuema moe järele

Leo Schvarz

Harju t. 24, Tallinnas.

valmis meeste-
ja naisterahva
riideid

Ka tellimiste vastuvõtmine

VIIULIMEISTER

KARL SÖÖDER

PETROGRADIST

Kuld auraha Vene viiulimeistrite võistlusel Pétrogradis 1913 a.
I kuld auraha Eesti Kaub. näitusel 1922.

KUNSTLIK VIULITE, ALTODE
JA CELLODE PARANDUS

OSTAN ja MÜÜN VANU VIULISI

Apteegi tän. 2, k. 2 (Raekoja pl. nurgal) Tallinnas.

СТУДИЯ БАЛЕТНЫХ и ХАРАКТЕРНЫХ

ТАНЦЕВ

Арт. бывш. ИМПЕР. МАРИИНСКАГО театра

Евгенія Васильевна
ЛИТВИНОВА

РЕВЕЛЬ, Жельзная 13, кв. 4.

SUURES VALIKUS OSTATE

igasugu muusikariistu,
nende osasid ja keeli.

Suures valikus

Grammofonid ja plated

Kopli tän. 2-a, kõnetr. 26-64.

JOH. MITT.

Sporti- ja mänguabinõude kauplus

„SPORDIAIT“

soovitab

mõõdukate hindadega
igasugu kerge-, raske-
ja talispordi tarbeid,
ning võimlemise abi-
nõusid parematest
kodumaaningväljamaa
— — tehastest. — —

TALLINN, Narva maantee 19, Kõnetr. 5-59 ja 23-00.

Jalgrattaid

„MÖWE“ ja „BRENNABOR“
ja kõiki jalgratta tarbeid võist-
lemata hindadega soovivad
Johanson ja Pallo

UUS TÄN. 7.

Laenuraamatukogu

Wene, saksa ja inglise raamatud.

Kuukirjad — lugemisering.

Tellimiste vastuvõtmine kõiksugu
raamatute ja kirjatööde peale

ARTHUR HOFFMANN ja Ko.

TALLINN. Pikk tänav 51.

K./M.

„ESTO-MUUSIKA“

TALLINN, Lai tänav, nr. 34. Kõnetr. 10-24.

Telegrammi aadress: ESTOMUUSIKA TALLINN

Helitööde kirjastus.

- A. Kapp :**
- 1) Laul ja nutt.
 - 2) Mälestus.
 - 3) Ära võitke.
 - 4) Kevadel.
 - 5) Mets kohas.
 - 6) Sõitis kosja „Õiekubur“.
 - 7) Metsa teel.
 - 8) Vaba Eestile.
 - 9) Kägu.
- M. Liidig**
- 10) a) Rahvaviis.
 - b) Kaerajaan, Cello ja klaverile.
 - 11) a) Andante Cantabile.
 - b) Scherzo, Kahele klaverile.
 - 12) Üks pisar veereb.
 - 13) 12 laulu segakoorige.
- A. Lemba :**
- 14) Kontsert G-dur klaverile orkestriga.
 - 15) Poème d'amour, Viul klaveriga.
 - 16) Hümnu: oop. „Lembitu tütar“.
 - 17) Me lahkunud.
 - 18) Hällilaul.
 - 19) Ilma kuuta . . .
 - 20) Me kenas kohakeses.
 - 21) Menuet, Klaverile.
- Ed. Visnapuu :**
- 22) Muusika Lexikon.
 - 23) Berceuse, Viul klaveriga.
- H. Eller :**
- 24) Ämblik.
- A. Vedro :**
- 25) Laulik.
- J. Ravik :**
- 26) Lume sees.
- P. Flint :**
- 27) Rukkililled, Melodeklamatsioon.
 - 28) Graziosa, Vals.
- B. Rautsmanni :**
- 29) Eesti Skoutide Maleva Marsch.
- A. Lewitzky :**
- 30) Vals operettist „Näkkide saar“

I-se järgu meeste ja naisterahva
= riiete valmistamise äri =

O.-Ü. „Ilu“

Harju tän. Nr. 22 teisel korral

Telefon 20-07.

Rikkalik mitmekesine väl-
javalik ülikondade, mant-
lite ja palitu riideid —

Inglis ja Kodumaa vabrikutest.

Töö puhas ja peenemaitseline.

A.-S. „ATLANTA“

TALLINN, Viru t. 4.

Tel. 7-93 ja 8-23

Kaubandus: Osakonnad magasiini juures:

- 1) Manufaktuur ja pudukaup
- 2) Apteegi kaubad
- 3) Elektrilise armatuur ja tarbeasjad

Tööstus :

- 1) Oma lauavabriku saadused välis- ja siseturu jaoks
- 2) Oma nõõbivabriku saadused (eriala: kivi-pähkla nõõbid igas suuruses ja värvis)
- 3) Oma naelavabriku saadused — kõiksugu mõõdetud kandilised ja ümargused naelad ennesõjaaegses headuses

Kodumaa esitused:

- 1) Seebi ja Keemia tööstuse A.-S. „LABORATOR“ saadused, nagu seebid, liht ja peenelõhnalised, kölniveed, kosmeetika jne.
- 2) A.-S. „TEXTIL“ i riidetööstuse saadused

Väljamaa esitus: Kuulsa Saksamaa vabr. „ELITWAGENGESSELLSCHAFT“ sõidu- ja veoautod (bensini- ja elektrijõuga), jalgrattad „Diamant“ ja kudumisesinasid „Diamant“.

Suur väljavalik — hinnad mõõdukad :

Esitatud omas paviljonis Eesti Kaubandus-Tööstuslikel Näitusel Tallinnas, 2-11. juunini 1923 a.

LIKÖÖRI- JA NAPSI VABRIK

O.-Ü. GROSS, KASK & CO

VALK

Kõige suurem ja ainukene likööri- ja napsi vabrik
Eestis, kës töötab täieliselt mehanilisel jõul ja valmistab
oma tuntud headuses

Bénédictine,
Cognac,
Curaçao,
Vähja Kümmel

j. n. e.

Kroonitud kõrgemate au-
hindadega, suurte kuld ja
hõbe aurahadega.

PEALADU: Narva maantee № 19.
Kõnetraat 5-59.

Esitaja Eestis: HUGO KUUSIK.

EESTI KUULSAMAD LIKÖÖRID.

EESTI MAITSEVAMAD LIKÖÖRID.

G. F. BELJAGIN'I

TEE

HIINAST IMPORTEERITUD,
KÕRGES HÄÄDUSES,
AROOMILINE

Etkett Kaub.- ja Tööstusministeeriumi
poolt kinnitatud

KAUBANDUSKONTOR

G. F. BELJAGIN, TALLINNAS

VANA TURG Nr. 1, KÕNETRAAT 4-81

J. & A. Paalmann'i trükk. Tallinnas, V. Karja tän. 12.